

STRATEGIA

ROZWOJU GMINY ROZOZI

DO 2030 ROKU

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY.....	5
2. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY DO 2030 ROKU	20
2.1. WIZJA ROZWOJU	20
2.2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	21
2.3. KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	22
3. OCZEKIWANE REZULTATY I WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	34
4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	39
5. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	42
6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI.....	45
6.1. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA.....	45
6.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY	46
7. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	47
7.1. WDRAŻANIE STRATEGII	47
7.2. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	53
7.3. WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	54
8. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	56

WSTĘP

Przedmiot, cel i zakres

Przedmiotem opracowania jest „Strategia Rozwoju Gminy Rozogi do 2030 roku” (zwana dalej: „Strategią”), ukierunkowana na kreowanie i wzmacnianie stabilnego rozwoju społecznego, ekonomicznego i przestrzennego.

Celem Strategii jest określenie założeń polityki rozwoju Gminy, poprzez wskazanie, na podstawie dokonanej uprzednio szczegółowej diagnozy:

- wizji rozwoju lokalnego;
- celów strategicznych w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- oczekiwanych rezultatów planowanych działań oraz wskaźników ich osiągnięcia.

Poza funkcją programowo-planistyczną, Strategia stanowić będzie narzędzie umożliwiające pozyskiwanie środków finansowych na poszczególne działania rozwojowe.

Zakres czasowy realizacji Strategii został przewidziany na lata 2023-2030.

Zakres terytorialny obejmuje gminę wiejską Rozogi, w jej obszarze geograficznym i granicach administracyjnych.

Podstawy formalno-prawne

Strategię opracowano **zgodnie z wymogami ustawowymi**, a zwłaszcza¹:

- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Dokument uwzględnia ponadto **wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej** („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny”, 2021).

Proces formalnego opracowania dokumentu rozpoczął się w dniu 28 czerwca 2022 r. roku, gdy Rada Gminy Rozogi podjęła Uchwałę Nr XLIII/263/22 w sprawie przystąpienia do opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Rozogi do 2030 roku oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Metodyka przygotowania i wdrażania

W opracowaniu Strategii przyjęto metodę ekspercko-partycypacyjną (społeczną). Proces przygotowania i wdrażania dokumentu można podzielić na następujące etapy:

Etap 1 – Rozpoczęcie procesu. Prace wstępne polegające na przyjęciu harmonogramu działań i wstępnych założeń, identyfikacja interesariuszy oraz pierwszy etap konsultacji społecznych (ankietyzacja).

Etap 2 – Diagnoza. Prace analityczno-diagnostyczne, obejmujące m.in.:

1. Analizę materiałów wyjściowych (szczególnie *desk* i *web research*), w tym dokumentów lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich, a także materiałów udostępnionych przez urzędy i instytucje.
2. Analizę danych statystycznych.

¹ Publikatory poszczególnych aktów prawnych, aktualne na dzień sporządzenia Opracowania, przytoczono w spisie materiałów źródłowych.

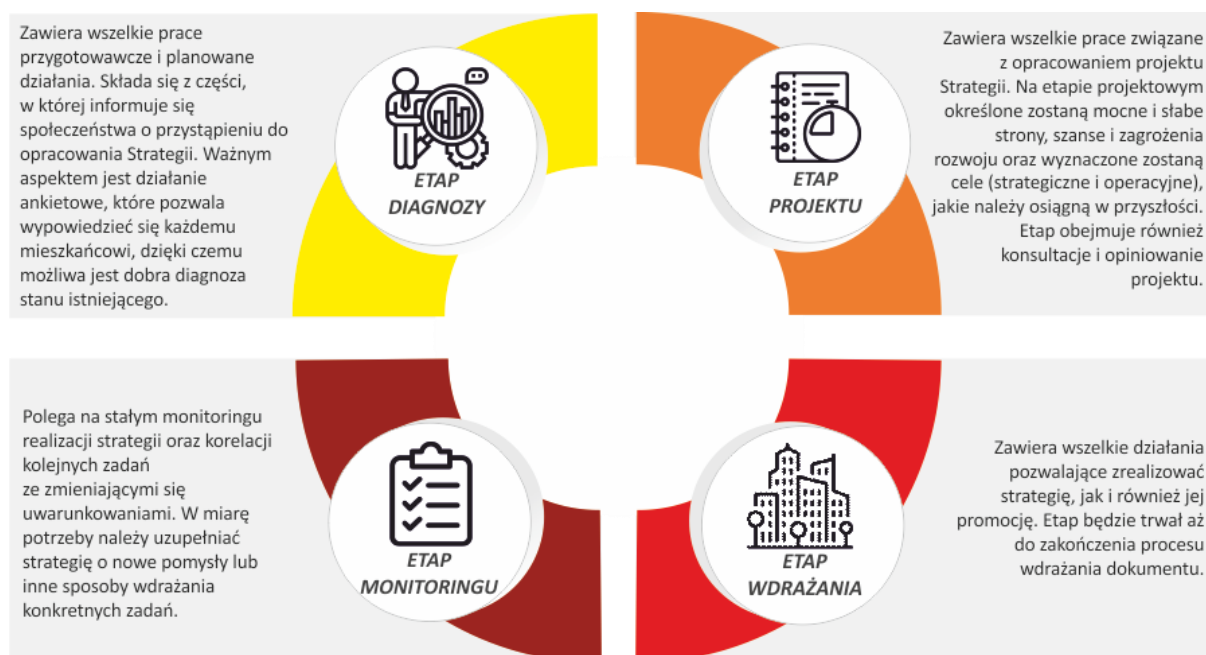
3. Charakterystykę Gminy i ocenę stanu obecnego, w odniesieniu do sytuacji historycznej oraz otoczenia geograficznego, w wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w tym środowiskowym.
4. Analizę opinii społeczności lokalnej w zakresie wyzwań i zagrożeń rozwojowych, za pośrednictwem prowadzonego procesu partycypacji społecznej.
5. Wnioski z przeprowadzonych analiz i ocen, w tym identyfikacja mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń oraz nadanie im priorytetu.

Etap 3 – Projekt. Prace mające na celu ukierunkowanie polityki rozwoju, obejmujące m.in.:

1. Zdefiniowanie wizji rozwoju Gminy.
2. Ustalenie celów strategicznych na podstawie, zidentyfikowanych wcześniej, mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń.
3. Sformułowanie kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych, w formie celów operacyjnych i przypisanych im działań operacyjnych.
4. Konsultacje, w tym społeczne, zaproponowanych rozwiązań.
5. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji. Selekcja i ostateczny wybór kierunków polityki rozwoju.
6. Poddanie dokumentu stosownym opiniom oraz procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Etap 4 – Wdrażanie. Zatwierdzenie Strategii przez podjęcie uchwały Rady Gminy stanowi zwieńczenie prac projektowych i jednocześnie początek etapu wdrażania zaplanowanych działań i obranych kierunków. Zawiera wszelkie działania pozwalające zrealizować Strategię, w tym jej promocję.

Etap 5 – Monitoring. Obejmuje w głównej mierze stały monitoring postępów i zmieniających się uwarunkowań. Należy podkreślić, iż Strategia Rozwoju Gminy nie jest dokumentem w pełni zamkniętym (skończonym) – stanowi ramy rozwoju na najbliższe 8 lat, które w miarę potrzeby należy uzupełniać o nowe pomysły i sposoby wdrażania jej ustaleń.

1. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY

Formułowanie założeń do Strategii to proces złożony i wieloetapowy. Najogólniej ujmując proces ten można podzielić na część diagnostyczną, dotyczącą stanu obecnego oraz część prognostyczną, dotyczącą przyszłości Gminy. Aby lepiej zrozumieć uwarunkowania rozwojowe, w ramach podsumowania zaleca się sporządzenie strategicznej analizy SWOT.

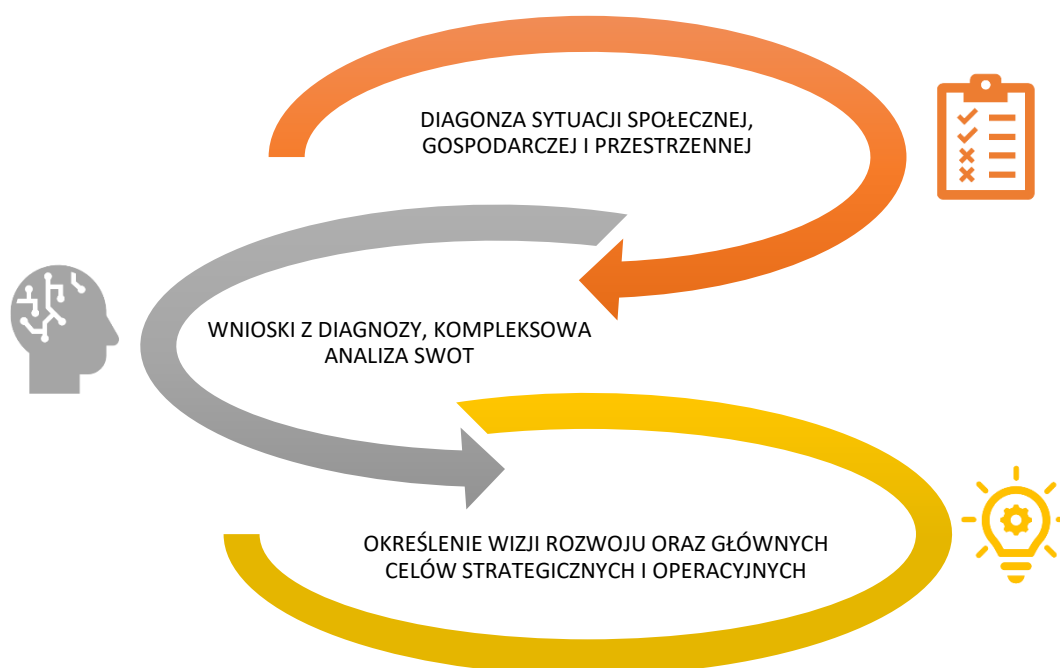
Analizę SWOT przeprowadza się w układzie czterech grup czynników wyodrębnionych na podstawie analizy zjawisk podzielonych na wewnętrzne (w jej obrębie) i zewnętrzne (poza jednostką terytorialną) oraz na sprzyjające (pozytywne) i niesprzyjające (negatywne). Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter rozpatrywanych grup czynników: *strengths* – silne strony, *weaknesses* – słabości, *opportunities* – szanse, *threats* – zagrożenia. Punkt wyjścia dla analizy stanowią atuty i słabości, które bada się w odniesieniu do szans i zagrożeń.

Poniższa analiza SWOT stanowi podsumowanie opracowanej w II i III kwartale 2022 r. „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Rozogi”. W analizie SWOT pogrupowano zagadnienia na strefę przestrzenno-środowiskową oraz na społeczno-gospodarczą.

Analiza w aspekcie przestrzenno-środowiskowym obejmuje przede wszystkim uwarunkowania środowiskowe i wynikające z nich możliwości i bariery rozwojowe. Poruszana jest także kwestia szeroko pojętego zagospodarowania przestrzeni oraz związanych z nim stanem i potencjałem do rozwoju poszczególnych kategorii zabudowy, infrastruktury drogowej i technicznej.

Analiza w aspekcie społeczno-gospodarczym skupia się głównie na czynnikach wpływających na jakość życia mieszkańców Gminy i potencjale inwestycyjnym (gospodarczym). W szczególności sposób poruszana jest również kwestia pozycji Gminy na tle sąsiednich jednostek administracyjnych.

Wyniki analizy SWOT stanowiły punkt wyjścia do opracowania wyzwań rozwojowych i wyboru scenariusza rozwoju, a w konsekwencji określenia schematu polityki rozwoju Gminy.

ANALIZA SWOT – STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

MOCNE STRONY

- Zasobność w ponadlokalne układy komunikacyjne (droga krajowe nr 53 i 59).
- Znacząca poprawa warunków komunikacyjnych w stosunku do lat poprzednich (modernizacje i rozbudowy dróg, realizacja tras rowerowych).
- Obecność sieci światłowodowej w miejscowości Rozogi.
- Położenie geograficzne Gminy "na wejściu" Mazur ("Brama Mazurskiej Krainy").

SZANSE

- Rozbudowa i przebudowa istniejących ciągów komunikacyjnych oraz realizacja nowych dróg i ścieżek rowerowych.
- Rozbudowa i przebudowa dróg krajowych nr 53 i nr 59, w celu podniesienia klasy drogowej i zapewnienia dogodnych połączeń międzyregionalnych.
- Budowa obwodnicy miejscowości Rozogi i Dąbrowy w ciągu dróg krajowych w Gminie, wraz z zapleczem infrastrukturalnym, w tym węzłów komunikacyjnych.
- Możliwość rozbudowy obecnej sieci szerokopasmowej, zapewniającą stabilny zasięg sieci komórkowych i internetowych.
- Rozwój szlaków komunikacyjnych w relacji centralna Polska – Mazury, ze względu na "wejściowe/wyjściowe" położenie Gminy w rejonie Mazur.

SŁABE STRONY

- Niewielki stopień dywersyfikacji transportu (brak transportu kolejowego/wodnego i brak możliwości ich rozwoju).
- Niezadawalający stan techniczny niektórych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych.
- Duże natężenie ruchu kołowego na drodze krajowej nr 53 i nr 59, w tym znaczne spowolnienie ruchu na odcinku przebiegającym przez miejscowość Rozogi i Dąbrowy.
- Znaczne oddalenie od ośrodków miejskich rangi wojewódzkiej.
- Niska dostępność transportowa Gminy w ujęciu krajowym.
- Niejednorodny zasięg działania mobilnych sieci komórkowych (problemy z dostępnością sieci, zwłaszcza na terenach wiejskich w zabudowie rozproszonej).
- Przeciętna dla większości miejscowości dostępność sieci 3G/4G. Brak dostępu do sieci 5G.

ZAGROŻENIA

- Marginalizacja komunikacyjna Gminy, zwłaszcza w kontekście oddalenia od głównych szlaków komunikacyjnych kraju (sieci autostrad i dróg ekspresowych).
- Brak perspektyw rozwoju komunikacji zbiorowej lokalnej.
- Wykluczenie cyfrowe, w tym ograniczony dostęp do szybkiego Internetu.
- Niski udział wydatków inwestycyjnych w kierunku transportu i łączności.

ANALIZA SWOT – STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

- Sprzyjające zabudowie, równinne lub lekko faliste ukształtowanie terenu (brak istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych).
- Wartościowe walory przyrodnicze Gminy. Duży udział terenów czynnych biologicznie, w tym cennych kompleksów leśnych, połaci łąk i pastwisk oraz gruntów ornych.
- Bioróżnorodność gatunkowa roślin i zwierząt.
- Obecność obszarów przyrody chronionej, w tym obszary Natura 2000.
- Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.
- Występowanie udokumentowanych złóż kopalin kruszyw naturalnych.
- Wysoki poziom zwodociągowania Gminy.
- Dostatecznie rozwinięty system przesyłu energii elektrycznej.

- Słabe gleby o mało korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej, brak gleb klasy I-II.
- Brak jezior i niewielki potencjał wód powierzchniowych.
- Niska jakość wód powierzchniowych (zły stan/potencjał ogólny niemal wszystkich zlewni jednolitych części wód powierzchniowych).
- Niski stopień skanalizowania oraz wciąż niedostateczny stopień wyposażenia w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków).
- Brak sieci ciepłowniczej i możliwości jej realizacji.
- Brak sieci gazowniczej (gazu przewodowego).
- Obecność wyrobów zawierających azbest.

- Współpraca z jednostkami zewnętrznymi w zakresie zachowania i ochrony cennych elementów i zasobów środowiska.
- Promocja kompleksów leśnych „Lasy Mazurskie”.
- Wsparcie ośrodka hodowli cietrzewi (Nadleśnictwo Spychowo).
- Występowanie obszarów perspektywicznych złóż piasku i żwiru.
- Modernizacja obecnej sieci wodociągowej.
- Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej.
- Modernizacja istniejących, napowietrznych linii elektroenergetycznych, w tym ich przebudowy na linie kablowe (w terenach zurbanizowanych).
- Dalszy rozwój rozproszonej (indywidualnej) energetyki odnawialnej.
- Usprawnienie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

- Degradacja walorów i zasobów środowiska przyrodniczego, poprzez ich nieracjonalne wykorzystanie lub brak właściwej ochrony prawnej.
- Zaprzestanie inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną.
- Brak planowanych inwestycji w realizację sieci ciepłowniczej i gazowej.
- Obciążenie systemu elektroenergetycznego lub zakłócenia w dostawach energii elektrycznej.
- Nadmierny lub niekontrolowany rozwój systemów OZE (dużych instalacji, w tym farm fotowoltaicznych) i związane z nim problemy z magazynowaniem energii.

ANALIZA SWOT – STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA
KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Znaczące zachowanie stanu dziedzictwa kulturowego (m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków).
- Zabytkowy układ przestrzenny wsi Klon i Faryny (drewniana zabudowa).
- Liczne stanowiska archeologiczne.
- Obecność instytucji kultury i organizacji promująca lokalne tradycje.
- Spuścizna historyczna, w tym mazurskie epizody Powstania Styczniowego.

- Niewłaściwy stan techniczny niektórych obiektów ujętych w ewidencji zabytków, powodujący stopniowe niszczenie obiektów tradycyjnej zabudowy.

SZANSE

- Objęcie dodatkowych obiektów i obszarów ochroną konserwatorską.
- Renowacja lub adaptacja obiektów zabytkowych.
- Wyeksponowanie i promocja wsi Klon i Faryny, jako wsi zabytkowych.
- Utworzenie Muzeum Powstania Styczniowego.
- Położenie na pograniczu mazursko-kurpiowskim

- Wprowadzanie zabudowy „obcej” kulturowo i krajobrazowo.
- Rozmycie odpowiedzialności za stan zabytków i brak skutecznej egzekucji za niszczenie zabytków.
- Zdarzenia losowe (pożary, klęski żywiołowe).

ANALIZA SWOT – STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

- Sprzyjające walory przyrodnicze, zwłaszcza potencjał kompleksów leśnych Puszczy Piskiej, dobre warunki bioklimatyczne oraz niski stopień zurbanizowania Gminy – potencjał w zakresie turystyki wypoczynkowej i kwalifikowanej.
- Obecne walory antropogeniczne, zwłaszcza historyczna zabudowa wsi Klon, Faryny i Wilamowo oraz występowanie obiektów dziedzictwa kulturowego.
- Obecność regionalnych szlaków turystycznych.

- Nieoptymalny stan posiadania w zakresie rodzajów i liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych.
- W dalszym ciągu niedostatecznie wykorzystywany potencjał turystyczny.

SZANSE

- Obecność zwartych kompleksów leśnych Puszczy Piskiej oraz niski stopień zurbanizowania, na których można oprzeć ideę rozwoju ruchu turystycznego w Gminie.
- Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
- Racjonalny rozwój turystyki wypoczynkowej w miejscowości Faryny (wzrost bazy noclegowej, dogodne położenie w pobliżu Jezior Mazurskich, rozwój z poszanowaniem ochrony środowiska).
- Rozwój szlaków turystycznych.
- Rozwój ścieżek rowerowych.
- Budowa drogi *Via Mazuria*.

- Wyższa atrakcyjność turystyczna obszarów w sąsiedztwie, zwłaszcza gmin mazurskich.
- Degradacja zasobów przyrody ożywionej, stanowiącej podstawowy walor turystyczny Gminy.

ANALIZA SWOT – STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

- Miejscowość Rozogi objęta ustaleniami planu miejscowego.
- Bieżąco aktualizowane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.
- Stosunkowo znaczna część miejscowości z zachowanymi układami ruralistycznymi.

- Brak uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości innych niż Rozogi (poza niewielkim fragmentem wsi Klon i Dąbrowy) – oparcie większości inwestycji budowlanych, publicznych i prywatnych, na doraźnych decyzjach administracyjnych wz/icp.
- Położenie Gminy poza obszarami zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) oraz poza obszarami funkcjonalnymi w województwie.

SZANSE

- Sukcesywne opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- „Uruchomienie” spójnej przestrzennie i uzbrojonej strefy aktywizacji gospodarczej.
- Zaplanowane na szczeblu regionalnym lub krajowym inwestycje celu publicznego.

- Dalsze rozpraszanie zabudowy (niekontrolowana presja inwestycyjna).
- Brak estetyki zainwestowania.
- Brak działań rewitalizacyjnych.

ANALIZA SWOT – STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

- Relatywnie czyste powietrze w skali roku, w tym brak punktowych emitorów zanieczyszczeń.
- Brak terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.
- Mały stopień zagrożenia związanego z promieniowaniem elektromagnetycznym (brak linii wysokiego napięcia i głównych punktów zasilania).

- Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- Występowanie obszarów zagrożonych powodzią.
- Znaczne zagrożenie suszą i związane z nią zagrożenia pożarowe na terenach rolnych.
- Wystąpienie w ciągu dróg krajowych (nr 53 i 59) zagrożeń związane z zwiększonym hałasem, zanieczyszczeniem powietrza oraz możliwością wystąpienia awarii.

SZANSE

- Wyeliminowanie lub istotne ograniczenie źródeł niskiej emisji (głównej przyczyny okresowego zanieczyszczenia powietrza w Gminie).
- Wyeliminowanie spalania śmieci.
- Adaptacja do postępujących zmian klimatu (m.in. inwestycje w „błękitno-zieloną” infrastrukturę).
- Przeciwdziałanie zabudowie na terenach zagrożonych powodzią.

- Emisja zanieczyszczeń atmosferycznych z terenów sąsiednich.
- Postępujące zmiany klimatyczne.
- Wystąpienie klęski żywiołowej (huraganowych wiatrów, powodzi, nawałnic i gradobić, suszy i pożarów itd.).
- Potencjalny rozwój zagrożeń środowiskowych związany z planowaną rozbudową ciągów drogowych (dróg krajowych nr 53 i nr 59).

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

- Przeważnie dodatni przyrost naturalny.
- Niska gęstość zaludnienia (komfort zamieszkania).
- Korzystna struktura demograficzna. Przewaga ludności w wieku produkcyjnym oraz wyższy wskaźnik udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju.

- Powolne, choć sukcesywne wyludnianie się Gminy.
- Znaczna emigracja lokalnej ludności.

SZANSE

- Odwrócenie obecnych tendencji demograficznych, w kierunku wzrostu liczby ludności (w szczególności wzrost dzietności oraz imigracja, zwłaszcza powrotna).
- Poprawa warunków życia i zamieszkania w Gminie.

- Utrzymujący się odpływ ludności, połączony ze spadkiem wskaźnika przyrostu naturalnego.
- Nagły i nadmierny napływ ludności (imigracja zagraniczna).

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

- Korzystne warunki rozwoju gospodarki hodowlanej.
- Obecność w niektórych częściach Gminy gruntów rolnych o sprzyjających warunkach rozwoju produkcji rolnej roślinnej (upraw).
- Umiarkowany poziom przedsiębiorczości w stosunku do gmin ościennych.
- Malejący poziom bezrobocia, wzrost aktywności gospodarczej i wzrost zatrudnienia w ciągu ostatnich lat.
- Gospodarka podmiotowa oparta głównie na budownictwie oraz handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych.

- Znaczna powierzchnia obszarów o przeciętnym potencjale rolniczym gleb.
- Wyraźnie niższy od średniej w kraju, województwie i powiecie wskaźnik podmiotów gospodarczych.
- Brak dużych przedsiębiorstw oraz znikoma ilość średnich przedsiębiorstw.
- Wciąż zbyt niski wskaźnik zatrudnienia.
- Brak kompleksowej oferty inwestycyjnej dla przedsiębiorców.

SZANSE

- Rozwój nowoczesnego rolnictwa, w tym gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego.
- Rosnące zainteresowanie zewnętrznymi produktami lokalnymi i ekologicznymi.
- Udogodnienia dla przedsiębiorców, w tym: ulgi podatkowe, przygotowanie terenów inwestycyjnych.
- Pojawienie się znaczącego zakładu pracy.

- Niedoinwestowanie gospodarstw rolnych.
- Pasywna postawa osób długotrwale bezrobotnych.
- Niekorzystne zmiany w środowisku zatrudnienia – wzrastające koszty pracy.
- Konkurencyjny rynek pracy lub oferta inwestycyjna dla przedsiębiorców w najbliższych ośrodkach miejskich (Szczytno, Myszyniec).
- Ewentualna stagnacja gospodarcza kraju lub kryzys gospodarczy.

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA
KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Funkcjonujące instytucje kultury (Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Izba Regionalna).
- Podtrzymanie tradycji regionalnych.

- Wciąż niedostatecznie wykorzystywany potencjał kulturowy wynikający położenia na pograniczu mazursko-kurpiowskim.

SZANSE

- Dalsze promowanie i propagowanie działalności kulturowej, w tym poszerzanie działalności instytucji kultury i lokalnych stowarzyszeń.
- Promocja gminy pod względem walorów kulturowych.
- Wzbogacenie oferty kulturalnej.

- Spadek znaczenia kultury i utrata tożsamości regionalnej wśród dzieci i młodzieży.
- Propagowanie obcych kulturowo wzorców.

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

- Istniejące na terenie Gminy kluby sportowe - piłka nożna i piłka ręczna.
- Istniejące zaplecze sportowo-rekreacyjne w miejscowościach gminnych.

- Kluby sportowe o ograniczonym zakresie działalności. Spadek liczby uczestników.
- Wciąż niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu.
- Brak kompleksowej i ukierunkowanej oferty turystycznej.

SZANSE

- Rozwój i wsparcie klubów sportowych i inicjatyw związanych ze sportem, rekreacją lub turystyką.
- Wzrost znaczenia turystyki, jako istotnego sektora gospodarki w Gminie (rozwój turystyki biznesowej, kulturowej, przyrodniczej i kwalifikowanej, wypoczynkowej).

- Zmniejszenie zainteresowania sportem wśród dzieci i młodzieży.
- Brak aktywności fizycznej przez ludność w wieku „średnim” i seniorów.
- Brak spójnej strategii rozwoju sektora turystyki w Gminie (powiązanie gminnej oferty turystycznej z sektorem prywatnym).

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

- Funkcjonujące na terenie Gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).
- Stosunkowo wysoki poziom bezpieczeństwa, w tym stabilny wskaźnik popełnianych przestępstw i wzrastający udział wykrywalności sprawców przestępstw.
- Niski poziom wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, ze względu na brak dużych zakładów.

- Brak regularnych inicjatyw na rzecz poprawy bezpieczeństwa społeczeństwa – kursy i szkolenia w zakresie ochrony zdrowia lub obronności.
- W dalszym ciągu niska świadomość społeczna nt. potencjalnych zagrożeń przyrodniczych (m.in. szkodliwości spalania odpadów dla powietrza atmosferycznego, możliwości adaptacji do ekstremalnych zjawisk pogodowych).

SZANSE

- Doinwestowanie podmiotów i instytucji zaangażowanych w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego.
- Nowe inicjatywy w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa społeczności lokalnej (kursy i szkolenia w zakresie ochrony zdrowia, obronności, itp.).
- Wzrost świadomości społecznej nt. zagrożeń przyrodniczych, szkodliwości niektórych form działalności człowieka oraz możliwości przeciwdziałania zagrożeniom.

- Bierność społeczna w zakresie zgłębiania wiedzy i praktyki dotyczącej umiejętności radzenia sobie w kryzysowych sytuacjach.
- Wzrost poziomu przestępczości wynikający z niestabilnej sytuacji gospodarczo-społecznej.
- Konflikty społeczne wywołane sytuacją zewnętrzną.
- Wystąpienie istotnej awarii np. w transporcie substancji niebezpiecznych.

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

POLITYKA SPOŁECZNA

- Właściwy (dostateczny) dostęp do placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
- Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej.
- Szereg działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a także istniejąca Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- Umiarkowany wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gminy sąsiednich.
- Spadek liczby osób korzystających z opieki społecznej.
- Wzrost liczby mieszkań oraz przeciętnej powierzchni 1 mieszkania.
- Porównywany zasób ilościowy mieszkań komunalnych do gmin ościennych.

- Słaby dostęp placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Niski udział wydatków na ochronę zdrowia.
- Występujące problemy społeczne, dotyczące przynajmniej co 12 mieszkańca Gminy (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego).
- Niedostateczny stan techniczny mieszkań komunalnych.
- Niski wskaźnik wyposażenia mieszkań w instalacje wodno-sanitarne na tle gmin sąsiednich.

SZANSE

- Stworzenie warunków do poprawy oferty medycznej, zwłaszcza w zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Właściwie funkcjonująca (skuteczna) i odpowiednio finansowana pomoc społeczna.
- Wzrost standardów zamieszkania, w tym w zakresie mieszkalnictwa socjalnego.

- Niedostateczne środki finansowe na ochronę zdrowia lub ograniczony dostęp do kadr ochrony zdrowia, zarówno podstawowej opieki medycznej, jak i specjalistycznej.
- Skokowy wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną, związane z pojawieniem się zagrożeń dla zdrowia i życia ludności (m.in. choroby zakaźne, katastrofy naturalne, konflikty).
- Starzenie się społeczeństwa.
- Pogłębianie się problemów społecznych, w tym ubożenie społeczeństwa.
- Stagnacja na rynku mieszkaniowym lub degradacja warunków zamieszkania.

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

- Zbliżony wskaźnik skolaryzacji do gmin ościennych.
- Korzystny udział dzieci przypadających na 1 placówkę wychowania przedszkolnego.
- Aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne.
- Wysoki poziom integracji lokalnej społeczności, w tym aktywny udział znacznej części mieszkańców w „życiu” Gminy.

- Brak żłobka lub klubu dziecięcego.
- Niski udział placówek oświatowych na tle gmin ościennych.
- Malejąca liczba uczniów szkół podstawowych.
- Zazwyczaj niższa niż średnio w kraju frekwencja wyborcza oraz w stosunku do gmin sąsiednich.

SZANSE

- Powołanie placówki opieki dla najmłodszych (opieki żłobkowej).
- Sukcesywny wzrost aktywności obywatelskiej, zarówno w odniesieniu do spraw lokalnych, jak i wyborów powszechnych.

- Spadek poziomu kształcenia.
- Spadek zainteresowania społeczeństwa sprawami lokalnymi oraz bierność wyborcza.

ANALIZA SWOT – STREFA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

FINANSE SAMORZĄDOWE

- Umiarkowany poziom dochodów na 1 mieszkańca w porównaniu do gmin sąsiednich.
- Wzrost wydatków ogółem, w tym największy udział w sektorze Rodzina oraz Oświata i wychowanie.

- Brak możliwości zwiększenia dochodów własnych gminy
- Znaczne uzależnienie działań proinwestycyjnych od możliwości finansowania zewnętrznego.

SZANSE

- Sukcesywny wzrost dochodów własnych Gminy.
- Wzrost skuteczności w pozyskiwaniu środków finansowych zewnętrznych.

- Niekorzystne trendy w sektorze finansowym na poziomie ogólnokrajowym (m.in. inflacja), w tym kryzys finansowy.
- Spadek dochodów własnych.
- Blokada lub ograniczenie środków zewnętrznych na działania rozwojowe.
- Niewłaściwie kierunkowane wydatki inwestycyjne.

2. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY DO 2030 ROKU

2.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju przedstawia pożądaną obraz stanu gminy Rozogi, który będzie efektem realizacji podejmowanej Strategii. Ukazuje Gminę w perspektywie strategicznej do 2030 roku, zmienioną poprzez realizację przyjętych celów i działań oraz osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Wizja pełnić będzie funkcję scalającą i integrującą poszczególnych interesariuszy (odbiorców i uczestników) inicjatyw strategicznych. Może być też elementem wykorzystywanym w celach promocyjnych.

WIZJA ROZWOJU GMINY ROZOGI:

Gmina Rozogi – "Brama Mazurskiej Krainy" – przestrzeń przyjazna dla środowiska i ludzi, otwarta na inwestorów, wykorzystująca lokalne potencjały do wzrostu gospodarczego i rozwoju rolnictwa.

Rozwój gminy Rozogi będzie realizowany w oparciu o równowagę pomiędzy rozwojem gospodarczym, ochroną środowiska i rozwojem społecznym mieszkańców (zasada zrównoważonego rozwoju, ang. *sustainable development*).

Najważniejszą wartością będzie ukształtowanie atrakcyjnej i przyjaznej przestrzeni do zamieszkania, wypoczynku i działalności gospodarczej. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez sukcesywny rozwój infrastruktury technicznej – w szczególności w obszarach niedoinwestowanych, modernizację i rozbudowę dróg, budowę sieci kanalizacyjnej, poprawę dostępności cyfrowej, a także postęp społeczny (rozwój kapitału społecznego) oraz troskę o właściwy stan i jakość środowiska naturalnego i kulturowego.

Rozwój opierać się będzie na wykorzystaniu potencjałów wewnętrznych, w tym atutów środowiskowych oraz historycznie ukształtowanych dziedzin gospodarki (rolnictwo, leśnictwo, lokalna wytwórczość).

Ponadto, w celu osiągnięcia zakładanej wizji rozwoju istotne będzie zniwelowanie słabych stron oraz ukierunkowanie podejmowanych działań na zapobieganie zagrożeniom rozwojowym, zwłaszcza w zakresie wykluczenia transportowego i cyfrowego. Znaczenie będzie miała również aktywna promocja Gminy „na zewnątrz” zwłaszcza jako Gminy współtworzącej „Bramę Mazurskiej Krainy”, współpracującej i realizującej wspólne inicjatywy z gminami członkowskimi i innymi jednostkami administracji publicznej.

2.2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Mając na względzie cel nadrzędny, jakim jest osiągnięcie zakładanej wizji rozwoju gminy Rozogi, formułuje się strategiczne założenia rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym – cele strategiczne i cele operacyjne.

Cele strategiczne mają charakter długofalowy i wskazują generalne kierunki postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju Gminy. Cele operacyjne to narzędzie i sposoby realizacji poszczególnych celów strategicznych.

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE
Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku oraz wspieranie warunków wzrostu gospodarczego gminy Rozogi.	• Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej. • Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa publicznego. • Wzmocnienie funkcji turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej. • Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy. • Rozwój gospodarstw rolnych i sektora rolno-spożywczego.
Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawa opieki społeczno-zdrowotnej w gminie Rozogi.	• Kształtowanie i propagowanie wartości kulturowych. • Poprawa jakości kształcenia. • Rozwój kapitału społecznego i wzrostu integracji społecznej. • Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. • Doskonalenie jakości opieki medycznej i ochrony zdrowia.
Wzrost dostępności komunikacyjnej i innowacji cyfrowej, wraz z promocją gminy Rozogi.	• Zwiększenie dostępności transportowej i powiązań komunikacyjnych. • Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji cyfrowych. • Aktywna promocja Gminy.
Aktywna ochrona środowiska przy zrównoważonym rozwoju przestrzennym gminy Rozogi.	• Świadoma i racjonalna polityka przestrzenna. • Zachowanie materialnych zasobów kultury i dziedzictwa. • Ochrona i zachowanie walorów środowiska. • Poprawa stanu środowiska oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym.

2.3. KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA

Zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne realizowane będą za pośrednictwem kierunków działań oraz tam, gdzie jest to możliwe, konkretnych działań. Kierunki działań i poszczególne działania stanowią podstawę wdrażania Strategii. Kierunki działań i działania sformułowano zgodnie z koncepcją dotyczącą efektywnego zarządzania: *SMART* (ang. *Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-bound*). Polega ona na sformułowaniu celów **S**precyzowanych, **M**ierzalnych, **O**siągalnych, **R**ealistycznych i **O**graniczonych czasowo.

CEL STRATEGICZNY 1:

Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku oraz wspieranie warunków wzrostu gospodarczego gminy Rozogi.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
1.1.	Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej.	1.1.1.	Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, poprzez: A. Rozbudowę lub przebudowę oczyszczalni ścieków w Rozogach. B. Rozbudowę zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej w Rozogach i Wilamowie. C. Budowę sieci kanalizacji sanitarnej w pozostałych miejscowościach. D. Budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach nieskanalizowanych.
		1.1.2.	Rozwój infrastruktury wodociągowej, poprzez: A. Rozbudowę lub modernizację systemów zapatrujących w wodę. B. Zapewnienie odpowiedniej przepustowości i sprawności gminnych ujęć wody. C. Budowę sieci wodociągowej na nowych terenach, dotychczas niezwodociągowanych.
		1.1.3.	Rozwój infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej, poprzez realizację obiektów małej retencji wodnej, w tym przydomowych zbiorników retencyjnych.
		1.1.4.	Rozwój sieci elektroenergetycznej poprzez: A. Rozbudowę infrastruktury elektroenergetycznej. B. Przebudowę napowietrznych linii elektroenergetycznych na linie kablowe.
		1.1.5.	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, poprzez: A. Realizację wolnostojących urządzeń i instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych. B. Zwiększanie wykorzystania urządzeń indywidualnych (mikroinstalacji OZE).
		1.1.6.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
1.2.	Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa publicznego.	1.2.1.	Poprawa jakości przestrzeni publicznej poprzez: A. Modernizację i remonty obiektów i terenów użyteczności publicznej. B. Poprawa estetyki istniejących przestrzeni publicznych, w tym wzbogacenie małą architekturą i zielenią. C. Tworzenie nowych terenów zieleni, w tym zieleni urządzonej i „błękitno-zielonej” infrastruktury. D. Utrzymanie czystości i porządku przestrzeni publicznych. E. Okazjonalne i sezonowe aranżacje i wzbogacenie przestrzeni publicznych. F. Modernizację i rozbudowę chodników i oświetlenia ulicznego. G. Stosowanie jednolitego systemu identyfikacji i informacji (ujednoliczone wizualnie tablice z nazwami ulic, mapy, rozkłady jazdy, tablice informacyjne).
		1.2.2.	Poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym.
		1.2.3.	Wspieranie estetyki zainwestowania w budownictwie prywatnym.
		1.2.4.	Rozwój zaplecza usługowego.
		1.2.5.	Poprawa bezpieczeństwa publicznego, poprzez: A. Monitoring wizyjny przestrzeni publicznych i miejsc newralgicznych. B. Współpracę z policją i strażą pożarną, w tym organizacyjną i rzeczową. C. Podejmowanie działań i inicjatyw na rzecz zachowania poziomu bezpieczeństwa.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
1.3.	Wzmocnienie funkcji turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej.	1.3.1.	Rozwój turystyki wypoczynkowej, poprzez: A. Rozbudowę bazy noclegowej i gastronomicznej. B. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej w oparciu o zabytkowy układ wsi i położenia w pobliżu Jezior Mazurskich.
		1.3.2.	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze, poprzez: A. Realizację szlaków turystycznych i miejsc wypoczynku. B. Budowę małej infrastruktury turystycznej (altany, miejsca do grillowania, wiaty, ławy, stoły itd.). C. Stworzenie warunków do uprawiania turystyki i rekreacji.
		1.3.3.	Wzrost zasobności bazy turystycznej i okołoturystycznej, poprzez: A. Rozbudowę bazy noclegowej, w tym wsparcie agroturystyki. B. Rozbudowę i poprawę jakości bazy gastronomicznej, w tym wspieranie regionalnych tradycji kulinarnych (kuchni regionalnej, mazurskiej i kurpiowskiej). C. Utrzymanie we właściwym stanie istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej.

			D. Realizację nowych boisk, placów zabaw, siłowni zewnętrznych i innych, ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.
		1.3.4.	Stworzenie punktu informacji turystycznej w Rozogach.
		1.3.5.	Organizacja imprez i wydarzeń sportowych, turystycznych i kulturalnych.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
1.4.	Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy.	1.4.1.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców, poprzez: A. Wspieranie Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie informowania o usługach pośrednictwa zawodowego oraz ofertach pracy. B. Organizacja kursów i szkoleń dla bezrobotnych, w porozumieniu z Powiatowym Urzędem Pracy, dostosowanych do zapotrzebowania przedsiębiorców funkcjonujących w Gminie. C. Wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych. D. Organizacja praktyk i staży w Urzędzie Gminy i jednostkach organizacyjnych. E. Wsparcie w podejmowaniu działalności gospodarczej, w tym działalności pozarolniczej.
		1.4.2.	Rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, poprzez: A. Wspieranie przedsiębiorstw i przedsiębiorców na etapie „start-up” – ulgi w podatkach i opłatach lokalnych oraz pomoc w uzyskaniu dofinansowań. B. Wspieranie przedsiębiorstw z zakresie tworzenia nowych miejsc pracy. C. Wspieranie działań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.
		1.4.3.	Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej, poprzez: A. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy. B. Stworzenie skonkretyzowanej i inicjującej oferty inwestycyjnej oraz systemu zachęt do podejmowania działalności inwestycyjnej na terenie Gminy. C. Organizacja punktu informacyjnego dla przedsiębiorców i inwestorów (punktu obsługi inwestora).

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
1.5.	Rozwój gospodarstw rolnych i sektora rolno-spożywczego.	1.5.1.	Rozwój i unowocześnienie gospodarstw rolnych, poprzez: A. Wzmocnienie produktywności gospodarstw rolnych, w tym modernizacja gospodarstw i zwiększenie zasobności i jakości sprzętu, maszyn i urządzeń rolniczych. B. Wspieranie wykształconych kierunków produkcji rolnej i przemysłu rolno-spożywczego. C. Wspieranie nowych kierunków upraw lub hodowli. D. Wspieranie tworzenia miejsc pracy w rolnictwie. E. Organizacja spotkań związanych z nowoczesnymi formami

			działalności rolniczej.
		1.5.2.	Wzrost znaczenia lokalnych produktów rolniczych, poprzez: A. Wsparcie lokalnego rynku rolno-spożywczego – lokalnego przetwórstwa, handlu detalicznego prowadzonego przez rolników, sprzedaży i dostaw bezpośrednich do konsumentów. B. Wsparcie wytwarzania i dystrybucji produktów tradycyjnych, regionalnych i ekologicznych.
		1.5.3.	Wspieranie i promocja działalności sektora spożywczego, przetwórczego i rolnego: A. Współdziałanie z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego i innymi podmiotami w zakresie organizowania bezpłatnych szkoleń dla rolników. B. Wsparcie organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność rolniczą. C. Promowanie ekologicznej produkcji rolniczej. D. Promowanie innowacji w rolnictwie. E. Promowanie wytwórczości produktów tradycyjnych i regionalnych, F. Wsparcie rolników w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych.

CEL STRATEGICZNY 2:

Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawa opieki społeczno-zdrowotnej w gminie Rozogi.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
2.1.	Kształtowanie i propagowanie wartości kulturowych.	2.1.1.	Wspieranie działalności instytucji kultury.
		2.1.2.	Wspieranie działalności organizacji i stowarzyszeń oraz osób indywidualnych (artystów, twórców) w zakresie inicjatyw podtrzymujących, kultywujących i propagujących dziedzictwo kulturowe i folklor.
		2.1.3.	Kształtowanie i podnoszenie świadomości kulturowej dzieci i młodzieży.
		2.1.4.	Organizację i promocję cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych.
		2.1.5.	Wzmacnianie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja i udostępnianie zbiorów i zasobów archiwalnych).

		2.1.6.	Udział i wspieranie udziału w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach kulturalnych i promocyjnych.
		2.1.7	Współpraca z innymi regionami w Polsce i na świecie, w celu wspierania interakcji pomiędzy tradycjami i kulturami.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
2.2.	Poprawa jakości kształcenia.	2.2.1.	Utworzenie placówki opieki żłobkowej.
		2.2.2.	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, w tym sal lekcyjnych, zaplecza sportowego i bibliotek, świetlic szkolnych.
		2.2.3.	Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego placówek oświatowych.
		2.2.4.	Tworzenie nowych, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich.
		2.2.5.	Podniesienie jakości kształcenia praktycznego w szkołach, w tym doszkolenie zawodowe nauczycieli.
		2.2.6.	Badania poziomu nauczania w szkołach na terenie Gminy – monitoring.
		2.2.7.	Wzmocnienie kompetencji podstawowych z zakresu informatyzacji, przedsiębiorczości, nauki języków obcych oraz postaw społeczno-obywatelskich.
		2.2.8.	Wsparcie rozwoju osób szczególnie uzdolnionych poprzez organizację konkursów lub zajęć dodatkowych.
		2.2.9.	Wsparcie edukacji specjalistycznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach terapeutycznych lub z niepełnosprawnością.
		2.2.10.	Wsparcie dla zajęć dodatkowych promujących lokalne dziedzictwo kulturowe i folklor.
		2.2.11.	Podniesienie poziomu zaangażowania rodziców w proces edukacyjno-wychowawczy.
		2.2.12.	Inicjowanie i wspieranie działalności w zakresie organizacji i udoskonalania zajęć, wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć dydaktycznych i sportowych.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
2.3.	Rozwój kapitału	2.3.1.	Wspieranie inicjatyw obywatelskich oraz działalności instytucji,

	społecznego i wzrost integracji społecznej.		organizacji i stowarzyszeń w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich.
		2.3.2.	Tworzenie mechanizmów i narzędzi służących zwiększaniu poziomu partycypacji społecznej w zarządzaniu Gminą.
		2.3.3.	Rozwój kompetencji osób dorosłych, poprzez: A. Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zawodowych osób dorosłych. B. Wspieranie reorientacji zawodowej osób poszukujących lub zmieniających pracę. C. Wspieranie postaw przedsiębiorczych i samozatrudnienia.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
2.4.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	2.4.1.	Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).
		2.4.2.	Wsparcie działań instytucji opieki społecznej.
		2.4.3.	Wsparcie działań Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzeszkach.
		2.4.4.	Spójne oraz kompleksowe wspieranie rodzin.
		2.4.5.	Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży.
		2.4.6.	Spójne i kompleksowe działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym promocja profilaktyki i edukacja wśród dzieci i młodzieży.
		2.4.7.	Kompleksowa pomoc i aktywizacja osób starszych, w tym wykorzystanie ich potencjału.
		2.4.8.	Pomoc osobom z niepełnosprawnością, w tym likwidacja barier, promowanie zatrudnienia i pomoc doraźna.
		2.4.9.	Wspieranie inicjatyw na rzecz pomocy społecznej, w tym promocja i wspieranie idei wolontariatu we wszystkich grupach społecznych.
		2.4.10.	Wspieranie organizacji społecznych i stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz utrzymania i wzrostu poczucia bezpieczeństwa.
		2.4.11.	Integracja społeczna i zawodowa mniejszości narodowej.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
2.5.	Doskonalenie	2.5.1.	Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.

jakości opieki medycznej i ochrony zdrowia.	2.5.2.	Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.
	2.5.3.	Poprawa dostępności i jakości różnych form usług zdrowotnych, w tym pielęgnacyjno-opiekuńczych.
	2.5.4.	Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki zdrowia oraz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia.
	2.5.5.	Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców, poprzez: A. Organizację zabaw, konkursów i imprez sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. B. Wspieranie działalności klubów sportowych.

CEL STRATEGICZNY 3:

Wzrost dostępności komunikacyjnej i innowacji cyfrowej, wraz z promocją gminy Rozogi.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
3.1.	Zwiększenie dostępności transportowej i powiązań komunikacyjnych.	3.1.1.	Wspieranie działań na rzecz realizacji korytarza transportowego Via Masuria.
		3.1.2.	Poprawa jakości i dostępności nadrzędnego układu komunikacyjnego, poprzez: A. Budowę obwodnicy miejscowości Rozogi, wraz z zapleczem infrastrukturalnym. B. Budowę obwodnicy miejscowości Dąbrowy, wraz z zapleczem infrastrukturalnym. C. Dokończenie modernizacji, przebudowy oraz rozbudowy drogi krajowej nr 53 D. Dokończenie modernizacji, przebudowy oraz rozbudowy drogi krajowej nr 59.
		3.1.3.	Poprawa jakości i dostępności podstawowego i uzupełniającego układu komunikacyjnego, poprzez: A. Modernizację, przebudowę lub rozbudowę dróg powiatowych. B. Modernizację, przebudowę lub rozbudowę istniejących dróg gminnych. C. Budowę nowych dróg gminnych.

		3.1.4.	Modernizacja dróg transportu rolniczego.
		3.1.5.	Budowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów i innej infrastruktury towarzyszącej).
		3.1.6.	Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.
		3.1.7.	Rozwój ścieżek rowerowych.
		3.1.8.	Zwiększenie dostępności do komunikacji zbiorowej – budowa i modernizacja przystanków autobusowych.
		3.1.9.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
3.2.	Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji cyfrowych.	3.2.1.	Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, poprzez: A. Rozbudowę sieci światłowodowej. B. Wspieranie działań na rzecz udostępnienia innowacyjnych rozwiązań zapewniających dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, w tym technologii satelitarnych.
		3.2.2.	Zwiększenie dostępności mobilnych sieci komórkowych, poprzez wspieranie działań na rzecz udostępnienia zasięgu mobilnego Internetu w technologii 5G.
		3.2.3.	Rozwój e-usług publicznych oraz dostępności i jakości e-urzędu, poprzez: A. Doskonalenie form przekazu treści portalu internetowego Urzędu Gminy. B. Zwiększenie dostępności portalu internetowego Urzędu Gminy, dla osób niepolskojęzycznych – wprowadzenie innych wersji językowych. C. Poprawa jakości portali internetowych jednostek organizacyjnych i instytucji, podległych Gminie. D. Stworzenie aplikacji mobilnej Gminy Rozogi. E. Rozwój i poprawa funkcjonalności Systemu Informacji Przestrzennej Gminy.
		3.2.4.	Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej.
		3.2.5.	Popularyzacja metod i możliwości wykorzystania Internetu, zwłaszcza wśród osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
3.3.	Aktywna	3.3.1.	Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej gminy Rozogi.

promocja Gminy.	3.3.2.	Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej gminy Rozogi.
	3.3.3.	Doskonalenie wykorzystania mediów społecznościowych w działaniach informacyjnych, promocyjnych i w dialogu ze społeczeństwem.
	3.3.4.	Upowszechnienie informacji o Gminie, jako atrakcyjnym miejscu wypoczynku i inwestycji.
	3.3.5.	Rozwój współpracy w ramach gmin partnerskich w Polsce i za granicą.
	3.3.6.	Współpraca w ramach stowarzyszenia „Brama Mazurskiej Krainy”.

CEL STRATEGICZNY 4:

Aktywna ochrona środowiska przy zrównoważonym rozwoju przestrzennym gminy Rozogi.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
4.1.	Świadoma i racjonalna polityka przestrzenna.	4.1.1.	Dążenie do zwartości zabudowy, poprzez: A. Koncentrację zabudowy poszczególnych miejscowości, w oparciu o dostępną infrastrukturę komunikacyjną i techniczną. B. Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na tereny otwarte, wartościowe przyrodniczo i zagrożone powodzią.
		4.1.2.	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla terenów rozwojowych dla innych miejscowości niż Rozogi.
		4.1.3.	Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego, poprzez: A. Przeprowadzania warsztatów, szkoleń lub spotkań. B. Zwiększanie roli partycypacji społecznej przy opracowaniu dokumentów planowania przestrzennego.
		4.1.4.	Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych, poprzez wykup oraz zmianę przeznaczenia na potrzeby funkcjonowania strefy aktywizacji gospodarczej.
		4.1.5.	Podjęcia działań na rzecz rewitalizacji, poprzez: A. Delimitację obszarów wymagających działań rewitalizacyjnych. B. Rewitalizację zidentyfikowanych obszarów problemowych (wymagających interwencji).

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
4.2.	Zachowanie materialnych zasobów kultury i dziedzictwa.	4.2.1.	Wspieranie prac konserwatorskich, w tym restauratorskich, renowacyjnych i rewitalizacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych.
		4.2.2.	Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym społecznych, kulturalnych, historycznych lub edukacyjnych.
		4.2.3.	Utworzenie parku kulturowego dla miejscowości Faryny (historyczna zabudowa wsi).
		4.2.4.	Utworzenie parku kulturowego dla miejscowości Klon (drewniana zabudowa wsi).
		4.2.5.	Utworzenie Muzeum Powstania Styczniowego.
		4.2.6.	Renowacja i właściwa ekspozycja obiektów architektury kultu religijnego (kapliczek i krzyży przydrożnych).
		4.2.7.	Rozwój infrastruktury kultury poprzez: A. Modernizację i tworzenie placówek kulturalnych. B. Nabycie wyposażenia na potrzeby placówek kulturalnych i instytucji kultury.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
4.3	Ochrona i zachowanie walorów środowiska.	4.3.1.	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym form ochrony przyrody oraz składowych ponadlokalnego systemu przyrodniczego (korytarzy i płątów ekologicznych).
		4.3.2.	Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi, poprzez: A. Ochronę zwartych kompleksów leśnych przed wycinką lub fragmentacją. B. Zwiększenie lesistości do poziomu minimum 42%. C. Zrównoważona gospodarka leśna.
		4.3.3.	Minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych.
		4.3.4.	Ochrona zasobów surowcowych, poprzez: A. Ochronę udokumentowanych złóż kopalin. B. Dokumentowanie nowych złóż kopalin.
		4.3.5.	Wspieranie ochrony czynnej cietrzewia, w tym wsparcie ośrodka hodowli cietrzewi.

CEL OPERACYJNY		KIERUNKI DZIAŁAŃ I DZIAŁANIA	
4.4.	Poprawa stanu	4.4.1.	Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego, poprzez:

środowiska oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym.		A. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń (w tym ograniczenie emisji niskiej), przez wymianę niskosprawnych kotłów na paliwa stałe na urządzenia wysokosprawne i spełniające normy. B. Zwiększenie efektywności energetycznej, przez termomodernizacje i stosowanie rozwiązań zmniejszających zużycie energii. C. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym energetyki rozproszonej (instalacje indywidualne).
	4.4.2.	Rozwój systemu gospodarki odpadami, poprzez: A. Selektywne zbieranie odpadów. B. Usuwanie wyrobów zawierających azbest. C. Usuwanie folii rolniczej i pozostałych odpadów pochodzących z działalności rolniczej. D. Rozbudowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Rozogach. E. Eliminację miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych.
	4.4.3.	Zapewnienie dobrego stanu wód, poprzez: A. Rozbudowę i modernizację infrastruktury wodno-ściekowej. B. Monitorowanie jakości wód. C. Prowadzenie kontroli warunków wprowadzania ścieków do wód lub ziemi. D. Budowę szczelnych zbiorników na gnojowicę lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych. E. Wspieranie i promocja ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów sztucznych i środków ochrony roślin.
	4.4.4.	Rekultywacja gruntów i zdegradowanych gleb, poprzez: A. Eliminację niekoncesjonowanej eksploatacji złóż piasków i żwirów. B. Rekultywacja terenów o niekorzystnych przekształceniach powierzchni ziemi. C. Poprawa warunków glebowych poprzez racjonalne nawożenie i stosowanie odpowiednich upraw.
	4.4.5.	Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych oraz ograniczanie potencjalnych źródeł.
	4.4.6.	Edukacja ekologiczna mieszkańców w szczególności w zakresie: A. Ochrony klimatu i jakości powietrza. B. Adaptacji do postępujących zmian klimatu, zwłaszcza przystosowania do ekstremalnych zjawisk pogodowych. C. Segregacji odpadów i szkodliwości spalania odpadów.
	4.4.7.	Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu, poprzez: A. Ochronę przed podtopieniami, suszą i deficytem wody, w tym: • Utrzymanie we właściwym stanie urządzeń melioracji wodnych. • Ograniczenie strat wody poprzez jej ponowne wykorzystanie do celów gospodarczych („deszczówka”, „szara woda”). • Retencjonowanie wód, w szczególności realizacja obiektów małej retencji.

			B. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, poprzez przeciwdziałanie dalszej zabudowie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią. C. Odtworzenie - kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Rozoga w km 47+570 – 55+060.
--	--	--	--

3. OCZEKIWANE REZULTATY I WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

Wskazane kierunki rozwoju strategicznego wskazują na sposoby rozwiązywania najważniejszych problemów, zmniejszania barier rozwojowych, wzmacniania lokalnego potencjału oraz wykorzystywania zasobów własnych i szans pojawiających się w otoczeniu, a także łączenia działań z różnych dziedzin w zintegrowane projekty.

Struktura działań tworzy logicznie powiązany system, który powinien zapewnić osiągnięcie zakładanych celów operacyjnych, co z kolei posłuży osiągnięciu celów strategicznych, a w konsekwencji sformułowanej wizji rozwoju. Ponadto, kierunki działań i działania, planowane w ramach poszczególnych celów, przenikają i uzupełniają się wzajemnie, umożliwiając efekt synergii (wartości dodanej) rozwoju strategicznego gminy Rozogi.

W poniższej tabeli zaprezentowano sugerowane wskaźniki realizacji planowanych celów operacyjnych oraz trend zmian, obrazujący oczekiwany rezultat poszczególnych kierunków działań i działań, a tym samym przyszłościową ocenę stopnia realizacji Strategii.

W tabeli pominięto prezentację „wskaźników oczywistych”, dotyczących inwestycji jednostkowych, gdzie miarą jest realizacja lub brak realizacji (tak/nie). Dotyczy to m.in. ważnych dla wdrożenia zakładanej wizji rozwoju działań, jak np. budowa obwodnic Rozóg i Dąbrów. Ponadto, zaprezentowane wskaźniki stanowią katalog otwarty, możliwy do modyfikacji i uzupełnień. Należy jednakże pamiętać, aby podczas raportowania efektów (por. rozdz. 7.2.) uwzględniać jednakowe wskaźniki, w celu rzetelnej analizy porównawczej i oceny skuteczności wdrażania Strategii. Nie oznacza to jednak, że w nie należy ich brać pod uwagę w ocenie końcowych rezultatów – przeciwnie, stanowią one podstawowe mierniki oceny.

Tab. 1 Sugerowane wskaźniki dla 1 celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY		1. Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku oraz wspieranie warunków wzrostu gospodarczego gminy Rozogi.		
CELE OPERACYJNE	PROPONOWANE WSKAŹNIKI	MIARA	WARTOŚĆ*	OCZEKIWANY TREND
1.1. Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	km	16,7	↑
	Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej	%	25,6	↑
	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	191	↑
	Długość sieci wodociągowej	km	191,6	↑
	Udział budynków podłączonych do sieci wodociągowej	%	93,3	↑
	Długość kablowych linii elektroenergetycznych	km	5,21	↑
	Liczba wydanych decyzji w zakresie odnawialnych źródeł energii	szt.	45	↑
	Ilość nakładów na inwestycje związane z OZE	zł	795 757	↑
1.2. Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa publicznego.	Ilość środków przeznaczona z funduszu sołeckiego	zł	375 722	↑
	Liczba mieszkań komunalnych	szt.	27	↑
	Ilość środków przeznaczona na modernizację budynków gminnych	zł	2 451 745	↑
	Ilość znaczących placówek usługowych dla mieszkańców Gminy	szt.	55	↑
	Liczba miejscowych zagrożeń	szt.	31	↓
	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw	%	70,1	↑

1.3. Wzmocnienie funkcji turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej.	Liczba ogólnodostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych (w tym placów zabaw, boisk, sal gimnastycznych)	szt.	9	↑
	Długość szlaków turystycznych	km	41,7	↑
	Liczba miejsc noclegowych	szt.	66	↑
	Liczba zorganizowanych zajęć i wydarzeń sportowych przez GOK	szt.	4	↑
1.4. Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy.	Liczba zorganizowanych kursów i/lub szkoleń dla osób bezrobotnych	szt.	-	↑
	Liczba praktyk oraz staży w Urzędzie Gminy i podległych jednostkach administracyjnych	szt.	-	↑
	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	-	832,9	↑
	Udział ludności w wieku produkcyjnym	%	65,3	↑
	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	os.	241	↑
	Udział wydatków inwestycyjnych w stosunku do ogółu wydatków	%	19,7	↑
1.5. Rozwój gospodarstw rolnych i sektora rolno-spożywczego.	Liczba gospodarstw rolnych	szt.	701	↑
	Liczba pracujących w gospodarstwach rolnych	os.	1 263	↑
	Liczba gospodarstw domowych z dochodem z działalności rolniczej	szt.	697	↑
	Liczba gospodarstw rolnych prowadząca sprzedaż własnych produktów rolnych	szt.	488	↑
	Udział działu Rolnictwo i łowiectwo w wydatkach budżetowych Gminy	%	3,5	↑

Materiał źródłowy: Opracowane własne,* dane z 2020 r.

Tab. 2 Sugerowane wskaźniki dla 2 celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY		2. Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawa opieki społeczno-zdrowotnej w gminie Rozogi.		
CELE OPERACYJNE	PROPONOWANE WSKAŹNIKI	MIARA	WARTOŚĆ*	OCZEKIWANY TREND
2.1. Kształtowanie i propagowanie wartości kulturowych.	Liczba instytucji kultury	szt.	2	↑
	Liczba grup i zespołów działająca w GOK	szt.	7	↑
	Liczba zorganizowanych imprez okolicznościowych i środowiskowych	szt.	5	↑
	Liczba konkursów i nagrań online	szt.	7	↑
	Liczba zorganizowanych zajęć i warsztatów dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych	szt.	19	↑
	Liczba organizacji krajowych i regionalnych do których należy Gmina	szt.	4	↑
2.2. Poprawa jakości kształcenia.	Liczba placówek żłobkowych	szt.	0	↑
	Liczba rozbudowanych i/lub zmodernizowanych placówek oświatowych	szt.	-	↑
	Liczba sal multimedialnych	szt.	25	↑
	Liczba komputerów w szkołach	szt.	258	↑
	Liczba świetlic wiejskich	szt.	7	↑
	Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych	os.	430	↑
	Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych	%	80,12	↑
	Odsetek uczniów zdających egzamin maturalny	%	50	↑

	Liczba uczniów otrzymująca stypendia szkolne	os.	226	↑
	Liczba prowadzonych zajęć z pomocy psychologiczno-pedagogicznej	szt.	5	↑
	Liczba programów realizowana w placówkach oświatowych	szt.	26	↑
2.3. Rozwój kapitału społecznego i wzrostu integracji społecznej.	Liczba organizacji i stowarzyszeń	szt.	12	↑
	Frekwencja w wyborach powszechnych	%	55,2	↑
	Liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców	-	70	↑
	Stopa bezrobocia	%	5,0	↓
	Liczba kursów i szkoleń dla osób dorosłych mających na celu podniesienie ich umiejętności i kwalifikacji zawodowych	szt.	-	↑
2.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	Kwota środków budżetowych Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzeszkach	szt.	930 459,75	↑
	Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej	szt.	438	↓
	Średnia wartość środków udzielana z funduszu pomocy społecznej na gospodarstwo domowe	zł	1 423,55	↓
	Liczba świadczeń na zasiłek rodzinnych	szt.	8 292	↓
	Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny	szt.	11	↓
	Liczba osób objęta działaniami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	os.	160	↓
	Liczba wydanych Kart Seniora 60 plus	szt.	30	↑
	Liczba gospodarstw domowych uzyskująca fundusze z powodu niepełnosprawności	szt.	51	↓
	Liczba wolontariuszy	os.	-	↑
2.5. Doskonalenie jakości opieki medycznej i ochrony zdrowia.	Liczba punktów aptecznych	szt.	2	↑
	Liczba przychodni lekarskich na 10 tys. mieszkańców	-	5	↑
	Liczba udzielonych porad lekarskich w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	szt.	24 384	↑
	Udział Ochrony zdrowia w wydatkach budżetowych Gminy	%	0,1	↑
	Liczba zorganizowanych konkursów z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej oraz edukacji opieki wychowawczej	szt.	-	↑
	Liczba członków w klubach sportowych	os.	50	↑

Materiał źródłowy: Opracowane własne,* dane z 2020 r.

Tab. 3 Sugerowane wskaźniki dla 3 celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY		3. Wzrost dostępności komunikacyjnej i innowacji cyfrowej, wraz z promocją gminy Rozogi.			
CELE OPERACYJNE	PROPONOWANE WSKAŹNIKI	MIARA	WARTOŚĆ*	OCZEKIWANY TREND	
3.1. Zwiększenie dostępności transportowej i powiązań komunikacyjnych.	Długość przebudowanych odcinków dróg krajowych	km	-	↑	
	Długość przebudowanych odcinków dróg powiatowych	km	-	↑	
	Długość przebudowanych odcinków dróg gminnych	km	-	↑	
	Długość nowo wybudowanych dróg gminnych	km	1,5	↑	
	Liczba zainstalowanych progów zwalniających na drogach gminnych	szt.	-	↑	
	Liczba przystanków autobusowych	szt.	21	↑	

	Liczba zezwoleń uprawniających przewóz osób (w tym przewóz dzieci do szkół i uczestników ŚDS)	szt.	5	↑
	Liczba punktów do ładowania pojazdów o napędach alternatywnych, w tym elektrycznych	szt.	-	↑
3.2. Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji cyfrowych.	Liczba miejscowości, w których realizowana jest sieć światłowodowa	szt.	1	↑
	Liczba stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM)	szt.	5	↑
	Liczba komputerów użytkowych w bibliotekach publicznych	szt.	13	↑
3.3. Aktywna promocja Gminy.	Liczba zrealizowanych inicjatyw promocyjnych (bez względu na rodzaj)	szt.	-	↑
	Liczba gmin partnerskich	-	1	↑

Materiał źródłowy: Opracowane własne, * dane z 2020 r.

Tab. 4 Sugerowane wskaźniki dla 4 celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY		4. Aktywna ochrona środowiska przy zrównoważonym rozwoju przestrzennym gminy Rozogi.			
CELE OPERACYJNE	PROPONOWANE WSKAŹNIKI	MIARA	WARTOŚĆ*	OCZEKIWANY TREND	
4.1. Świadoma i racjonalna polityka przestrzenna.	Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	%	2,4	↑	
	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego	szt.	36	↓	
4.2. Zachowanie materialnych zasobów kultury i dziedzictwa.	Liczba obiektów lub obszarów zabytkowych, w których zrealizowano prace konserwatorskie, restauratorskie, renowacyjne lub rewitalizujące	szt.	-	↑	
	Liczba parków kulturowych	szt.	0	↑	
	Liczba nowych obiektów wpisanych do gminnego rejestru i ewidencji zabytków	szt.	-	↑	
	Liczba przebudowanych lub zmodernizowanych placówek kulturalnych	szt.	-	↑	
4.3. Ochrona i zachowanie walorów środowiska.	Liczba ustanowionych form ochrony przyrody	szt.	14	↑	
	Lesistość	%	40,4	↑	
	Powierzchnia odnowień i zalesień lasów	ha	3,16	↑	
	Stopień zasklepienia gruntów	%	2,6	↓	
	Liczba udokumentowanych złóż kopalin	szt.	12	↑	
4.4. Poprawa stanu środowiska oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym.	Redukcja emisji dwutlenku węgla	t	-	↓	
	Redukcja zużycia energii finalnej	Mwh/rok	-	↓	
	Liczba wymienionych nisko sprawnych i nieefektywnych urządzeń grzewczych (pieców na paliwo stałe)	szt.	-	↑	
	Udział odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	48,3	↑	
	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych	%	33,7	↑	
	Ilość wyrobów azbestowych poddanych do utylizacji	kg	227 651	↑	
	Ilość zebranych odpadów z działalności rolniczej, w tym folii rolniczej	Mg	173,82	↑	
	Liczba zidentyfikowanych nielegalnych składowisk odpadów komunalnych	szt.	-	↓	
	Liczba przeprowadzonych kontroli warunków wprowadzania ścieków do wód/ziemi przez służby porządkowe	szt.	-	↑	

	Liczba zorganizowanych szkoleń i/lub warsztatów wśród mieszkańców z zakresu edukacji ekologicznej	szt.	-	↑
	Liczba inicjatyw na rzecz adaptacji do zmian klimatu	szt.	-	↑
	Udział straty wody w sprzedaży wody ogółem	%	9,38	↓

Materiał źródłowy: Opracowane własne,* dane z 2020 r.

4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Gmina Rozogi to średniej wielkości gmina wiejska, położona na pograniczu województwa mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego. Jej trzonem komunikacyjnym są drogi krajowe: nr 53 w relacji Olsztyn – Rozogi – Ostrołęka oraz nr 59 łącząca Rozogi z Mrągowem i Giżyckiem. Ponadto, do głównych ciągów komunikacyjnych należą drogi powiatowe, które zapewniają połączenia z lokalnymi miejscowościami.

Jednocześnie Gmina położona jest peryferyjnie w stosunku do dużych miast rangi wojewódzkiej. Średni czas podróży transportem samochodowym do Olsztyna zajmuje ok. 1h 15 min., do Ełku ok. 1h 25 min., natomiast do Warszawy ok. 2h 40 min. W stosunku ośrodka powiatowego (Szczytno) średni czas transportem samochodowym zajmuje ok. 20 min. Jednakże, uwzględniając przyszłościowy, docelowy układ sieci dróg ekspresowych i autostrad gmina Rozogi odznaczać się będzie relatywnie niskim poziomem dostępności transportowej w ujęciu krajowym. Ponadto, nie przewiduje się na terenie Gminy inwestycji związanych z planowaną realizacją Centralnego Portu Komunikacyjnego.

Obserwuje się stosunkowo znaczne zróżnicowanie wewnętrzne Gminy pod względem zasobów środowiska naturalnego, demografii i wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Najbardziej cenna przyrodniczo jest północno-wschodnia i wschodnia część, obejmująca kompleksy leśne Puszczy Piskiej. Wyrazem wysokich walorów przyrodniczo-krajobrazowych są ustanowione formy ochrony przyrody: obszary Natura 2000 i pomniki przyrody. Część centralna Gminy, to dominacja użytków rolnych, zaś część zachodnia to mozaika pól leśnych i terenów użytkowanych rolniczo. Różnice poszczególnych elementów (czynników, zasobów, zjawisk) społecznych, ekonomicznych, czy w infrastrukturze widoczne są w szczególności w odniesieniu do miejscowości Rozogi oraz pozostałych miejscowości (np. kanalizacją sanitarną objęte są wyłącznie Rozogi i Wilamowo).

Aby prawidłowo sformułować strategiczne cele rozwojowe, poza zdefiniowaniem sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, należy zdiagnozować strukturę funkcjonalną gminy. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to schemat obrazujący zbiór elementów, które w szczególny sposób wpływają na szeroko pojęty rozwój społeczno-gospodarczy, odbywający się na terytorium gminy.

W odniesieniu do gminy Rozogi, najistotniejszym ośrodkiem funkcjonalnym jest miejscowość Rozogi, będąca siedzibą władz samorządowych. W obrębie Rozóg skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, handlowo-gospodarcze oraz mieszkaniowe. Ponadto, świadczone są również usługi medyczne i ochrony zdrowia, a także znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym i turystycznym. Rozogi stanowią zatem „**centrum funkcjonalne**” Gminy.

Miejscowości relatywnie najbardziej zaludnione, zaraz po Rozogach, tj. Dąbrowy, Faryny i Klon, pełnią funkcję wspomagającą „centrum funkcjonalne”, głównie na tle edukacyjnym, kulturowym, handlowo-gospodarczym czy sportowo-rekreacyjnym i turystycznym. Pozwala to nadać im rangę „**ośrodków wspomagających**” - miejscowość Dąbrowy jest zlokalizowana wydłuż głównego ciągu komunikacyjnego (drogi krajowej nr 53), natomiast Faryny i Klon stanowią ważny dorobek kulturowy (historyczna zabudowa).

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz w niektórych przypadkach, dopełniają usługi społeczno-kulturowe oraz handlowo-gospodarcze, a w przypadku wsi Orzeszki, również usługi pomocy społecznej. Spośród pozostałych miejscowości, wsie Występ i Wilamowo są najbardziej predysponowane do wspomagania centrum funkcjonalnego i ośrodków wspomagających w rozwoju lokalnym (głównie z racji geograficznego położenia – sąsiedztwo drogi krajowej,

bliskość

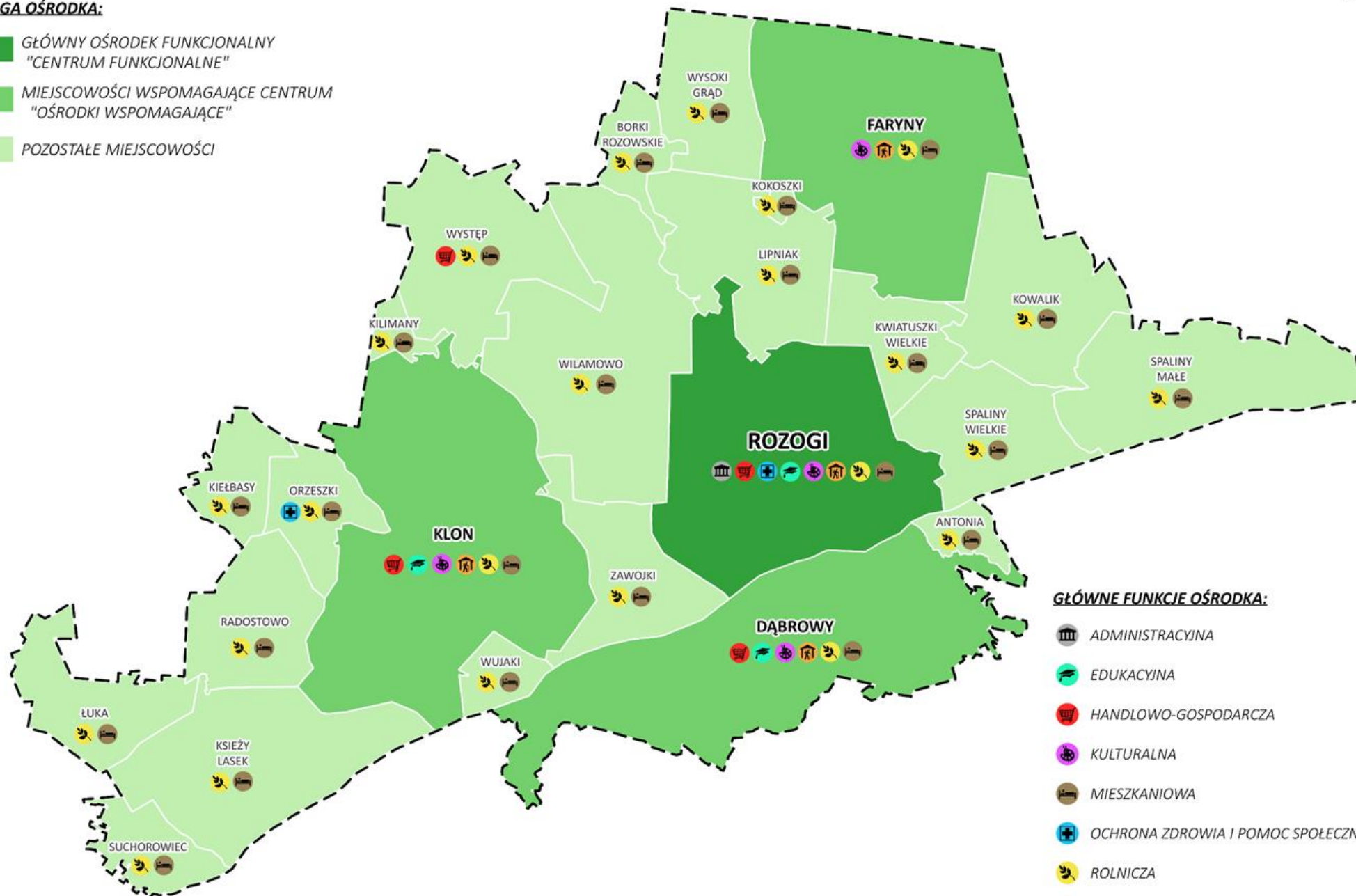
Rozóg).

RANGA I FUNKCJA POSZCZEGÓLNYCH OŚRODKÓW W GMINIE ROZOGI

RANGA OŚRODKA:

- GŁÓWNY OŚRODEK FUNKCJONALNY
"CENTRUM FUNKCJONALNE"
- MIEJSCOWOŚCI WSPOMAGAJĄCE CENTRUM
"OŚRODKI WSPOMAGAJĄCE"
- POZOSTAŁE MIEJSCOWOŚCI

GŁÓWNE FUNKCJE OŚRODKA:

- ADMINISTRACYJNA
- EDUKACYJNA
- HANDLOWO-GOSPODARCZA
- KULTURALNA
- MIESZKANIOWA
- OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA
- ROLNICZA
- TURYSTYCZNO-REKREACYJNA

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY ROZOGI

ELEMENTY STRUKTURY OSADNICZEJ

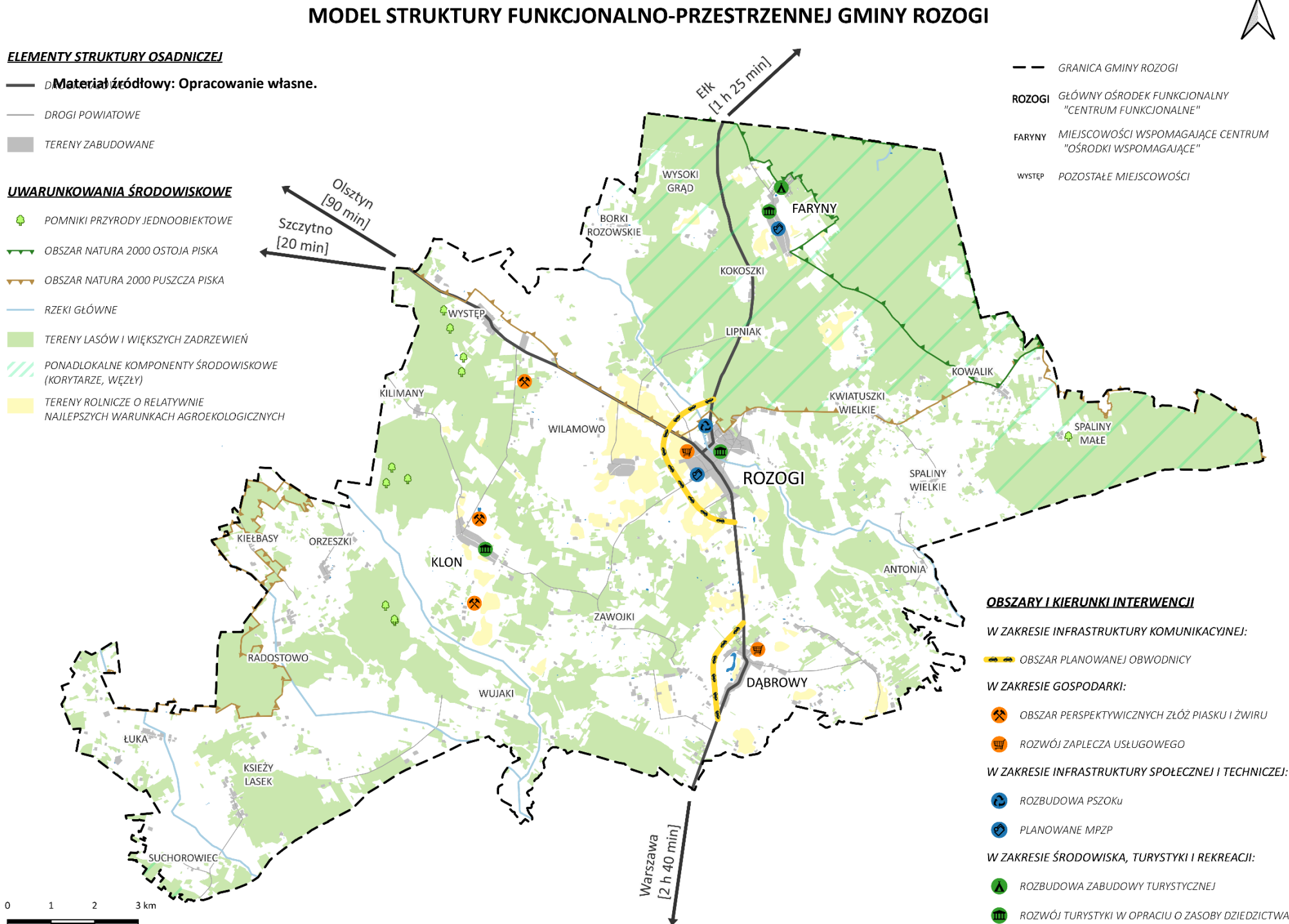
Material źródłowy: Opracowanie własne.

- DROGI POWIATOWE
- TERENY ZABUDOWANE

UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE

- POMNIKI PRZYRODY JEDNOOBIEKTOWE
- OBSZAR NATURA 2000 OSTOJA PIASKA
- OBSZAR NATURA 2000 PUSZCZA PIASKA
- RZĘKI GŁÓWNE
- TERENY LASÓW I WIĘKSZYCH ZADRZEWIEŃ
- PONADLOKALNE KOMPONENTY ŚRODOWISKOWE (KORYTARZE, WĘZŁY)
- TERENY ROLNICZE O RELATYWNIE NAJLEPSZYCH WARUNKACH AGROEKOLOGICZNYCH

- GRANICA GMINY ROZOGI
- ROZOGI GŁÓWNY OŚRODEK FUNKCJONALNY "CENTRUM FUNKCJONALNE"
- FARYNY MIEJSCOWOŚCI WSPOMAGAJĄCE CENTRUM "OŚRODKI WSPOMAGAJĄCE"
- WYSTĘP POZOSTAŁE MIEJSCOWOŚCI

OBSZARY I KIERUNKI INTERWENCJI

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ:

- OBSZAR PLANOWANEJ OBWODNICY

W ZAKRESIE GOSPODARKI:

- OBSZAR PERSPEKTYWICZNYCH ŻŁÓŻ PIASKU I ŻWIRU
- ROZWÓJ ZAPLECZA USŁUGOWEGO

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ:

- ROZBUDOWA PSZOKU
- PLANOWANE MPZP

W ZAKRESIE ŚRODOWISKA, TURYSTYKI I REKREACJI:

- ROZBUDOWA ZABUDOWY TURYSTYCZNEJ
- ROZWÓJ TURYSTYKI W OPRACIU O ZASOBY DZIEDZICTWA

5. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej obejmuje tworzenie warunków przestrzennych podnoszących konkurencyjność i atrakcyjność Gminy, poprawę warunków życia mieszkańców, przy jednoczesnym zachowaniu równowagi między aktywnością ekonomiczną, społeczną, a środowiskiem przyrodniczym i kulturowym. Wzmocnienie potencjału Gminy należy uzyskać przez kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładu przestrzennego oraz właściwe ukierunkowanie dalszego rozwoju sieci osadniczej.

Zakłada się, że głównym ośrodkiem koncentracji zasobów mieszkalnych, usług oraz aktywności społecznej i gospodarczej, stymulującym rozwój Gminy, pozostanie nadal miejscowość Rozogi. W jej obrębie w dalszym ciągu koncentrować się będą zadania z zakresu administracji i usług: oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu, mieszkalnictwa, drobnej produkcji, gospodarki komunalnej, obsługi rolnictwa, infrastruktury społecznej i technicznej, o zasięgu lokalnym. Ponadto, istotną oś rozwoju przestrzennego, wspomagającą rozwój lokalny, stanowić będą tereny położone w sąsiedztwie i bliskim otoczeniu dróg krajowych 53 i 59, przede wszystkim (nie licząc Rozóg): Dąbrowy i Występ, a także Faryny i Wilamowo. Faryny stanowić będą również zaplecze rekreacyjne (głównie rekreacji indywidualnej), z uwagi na znaczny potencjał wypoczynkowy. Dodatkowo, miejscowości Klon i Faryny mogą stanowić atrakcję turystyczną, z uwagi na charakterystyczną, historyczną zabudowę, z wyraźnie zachowanym planem ulicówki. Pozostałe miejscowości w Gminie pełnić będą rolę ośrodków miejscowych o funkcji rolniczej.

Generalne ustalenie i rekomendacje w zakresie kierunków polityki przestrzennej to:

- **zapewnienie ładu przestrzennego** poprzez racjonalne kształtowanie struktur przestrzennych w strefach osadnictwa (mieszkalniowej i usług), aktywizacji gospodarczej, turystyczno-rekreacyjnej, rolniczej i przyrodniczej, z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych, ekonomicznych i społecznych oraz infrastrukturalnych i kulturowych;
- **wzmocnienie funkcji Rozóg** jako głównego ośrodka rozwoju, oddziaływującego i stymulującego wzrost gospodarczy całej Gminy;
- **wzmocnienie funkcji miejscowości położonych w sąsiedztwie i bliskim otoczeniu dróg krajowych** (Dąbrowy, Występ, Faryny, Wilamowo), jako wielofunkcyjnych ośrodków wspomagających rozwój lokalny;
- **wzmocnienie funkcji miejscowości Faryny i Klon**, jako ośrodków rozwoju strefy turystyczno-rekreacyjnej;
- **wzmocnienie funkcji pozostałych wsi**, jako zaplecze dla głównego ośrodka rozwoju i ośrodków wspomagających;
- **poprawa sprawności infrastruktury technicznej**, poprzez dalszy rozwój systemów oczyszczania ścieków i zaopatrzenia w wodę, poprawę bezpieczeństwa elektroenergetycznego na poziomie dystrybucyjnym, w tym rozwój niskoemisyjny, racjonalną gospodarkę odpadami, rozwój i modernizację infrastruktury telekomunikacyjnej,
- **poprawa efektywności transportowej**, poprzez budowę obwodnicy Rozóg i Dąbrowy, modernizację dróg i budowę nowych odcinków dróg o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, rozwój systemu ścieżek pieszo-rowerowych i rowerowych;

- **ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i poprawa ich stanu** poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami użytkowymi środowiska, ochronę przyrody, w tym ustanowionych powierzchniowych i obiektowych form ochrony przyrody, jak również zabezpieczenie przed degradacją i pogarszaniem stanu poszczególnych komponentów środowiska oraz zachowanie i wzmacnianie systemu powiązań przyrodniczych (korytarzy i płatów ekologicznych);
- **zrównoważone kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej** poprzez wykorzystanie potencjału i struktury użytków rolnych, w tym rozwój rolnictwa ekologicznego i produktów żywnościowych wysokiej jakości, z preferencją dla wytypowanych terenów rolniczych o wysokich walorach agroekologicznych do rozwoju rolnictwa;
- **zrównoważone kształtowanie leśnej przestrzeni produkcyjnej** poprzez racjonalne wykorzystanie gospodarcze lasów do tego predysponowanych oraz ochronę zasobów leśnych i dolesienia;
- **wykorzystanie potencjału rekreacyjno-turystycznego**, zwłaszcza rozwój indywidualnych form rekreacji oraz turystyki przyrodniczej i kwalifikowanej (pieszo-rowerowej, zbierania pożytków leśnych, itd.) oraz kulturowej (w oparciu o zasoby dziedzictwa kultury), z jednoczesną racjonalizacją rozwoju zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego, w celu minimalizacji oddziaływania na zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- **ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej**, w tym dalsze kształtowanie tożsamości regionalnej i klimatu społecznej akceptacji dla ochrony dziedzictwa kulturowego.

Polityka przestrzenna gminy Rozogi w poszczególnych sferach funkcjonalnych powinna przyjmować następujące zasady zagospodarowania:

- **w sferze osadnictwa:**
 - zrównoważony rozwój miejscowości gminnych, z uwzględnieniem celów i kierunków polityki przestrzennej, w tym roli i znaczenia poszczególnych ośrodków;
 - kontynuacja i uzupełnienia istniejącej zabudowy – obejmuje tereny zainwestowane wraz z rezerwami przestrzennymi, które umożliwiają dalszy rozwój zabudowy poprzez kontynuację dotychczasowej struktury urbanistycznej;
 - renowacja i rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej tego wymagającej;
 - optymalna koncentracja zabudowy, w tym przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na tereny wartościowe przyrodniczo;
 - dalsza rozbudowa i budowa nowej infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie systemów gospodarki wodno-ściekowej, sieci elektroenergetycznych, infrastruktury telekomunikacyjnej (w tym Internet) i komunikacyjnej;
- **w sferze gospodarczej:**
 - rozwój gospodarczy w oparciu o wytypowaną strefę aktywizacji gospodarczej, stanowiącą potencjalne tereny inwestycyjne;
 - uzbrojenie potencjalnych terenów inwestycyjnych w strefie aktywizacji gospodarczej;
 - rozwój lokalnego potencjału produkcyjnego i wspieranie innowacyjności;
 - rozwój stref produkcyjnych poprzez lokowanie obiektów produkcyjnych, produkcyjno-usługowych i gospodarczych w sposób zapewniający minimalizację negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze i warunki życia ludzi;
 - racjonalną eksploatację złóż kopalin;
 - działalność usługowa, produkcyjna, składowa oraz magazynowa nie może powodować pogorszenia warunków zamieszkania i użytkowania budynków lub lokali przeznaczonych na pobyt ludzi znajdujących się w sąsiedztwie;
 - nie planuje się zakładów o dużym ryzyku lub zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej;

- **w sferze turystyczno-rekreacyjnej:**
 - rozwój zagospodarowania letniskowego/ rekreacji indywidualnej, stanowiący odzwierciedlenie posiadanego potencjału wypoczynkowego oraz obserwowane zapotrzebowanie;
 - rozwój turystyki przyrodniczej i kwalifikowanej w oparciu o występujące walory przyrodnicze, w tym zwłaszcza kompleksy leśne (Leśny Kompleks Promocyjny „Lasów Mazurskich”);
 - rozwój turystyki kulturowej w oparciu o tożsamość regionalną, zasoby dziedzictwa kulturowego (zabytki architektury i budownictwa);
 - rozwój ogólnodostępnej bazy sportowo-rekreacyjnej;
 - rozwój agroturystyki;
- **w sferze rolnictwa:**
 - intensyfikacja produkcji roślinnej na gruntach ornych o relatywnie wysokiej w skali Gminy przydatności rolniczej;
 - rozwój produkcji zwierzęcej, zwłaszcza wyspecjalizowanej i wysokiej jakości obsługi i technologii produkcji;
 - minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze terenów o najwyższej przydatności rolniczej (gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych);
 - utrzymanie we właściwym stanie technicznym sieci rowów i kanałów melioracyjnych;
 - wprowadzenie zalesień na gruntach rolnych niskich klas bonitacyjnych oraz nieużytkach, które docelowo powinny wzmacniać system ekologiczny;
- **w sferze przyrodniczej:**
 - racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi, w tym walorami przyrodniczo-krajobrazowymi oraz zasobami użytkowymi środowiska;
 - zachowanie ustanowionych form ochrony przyrody poprzez realizację zagospodarowania nie wpływającego znacząco negatywnie na cele i przedmiot ich ochrony;
 - zachowanie związków funkcjonalno-przestrzennych między ekosystemami pełniącymi głównie funkcje przyrodnicze, poprzez podtrzymanie i wzmacnianie składowych systemu przyrodniczego;
 - ochrona środowiska przyrodniczego przed zniszczeniem i degradacją, poprzez rozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska, eliminację istniejących zagrożeń dla stanu sanitarnego zasobów środowiska lub minimalizację ich negatywnego oddziaływania).

6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Obszary strategicznej interwencji (OSI) są określone w strategiach rozwoju jako obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych uwarunkowaniach społecznych, gospodarczych, przestrzennych lub powiązaniach funkcjonalnych decydujących o występowaniu barier rozwoju lub możliwych do wykorzystania potencjałów rozwojowych.

6.1. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

W obowiązującej „Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego” zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji. **Gmina Rozogi zakwalifikowana została do obszaru strategicznej interwencji – Obszary marginalizacji.** Obszary marginalizacji stanowią *najsilniej wyludniające się OSI spośród wyróżnionych obszarów. Charakteryzuje go ponadto powolny wzrost zamożności gmin i znaczący wzrost przedsiębiorczości przy niewielkim wzroście liczby pracujących oraz liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W gminach podlegających marginalizacji udział środków europejskich w stosunku do dochodów własnych jest zdecydowanie najwyższy, natomiast wartość tych środków w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje obszarowi drugie miejsce w województwie².*

Obszar strategicznej interwencji Obszary marginalizacji wskazuje poszczególne cele strategiczne:

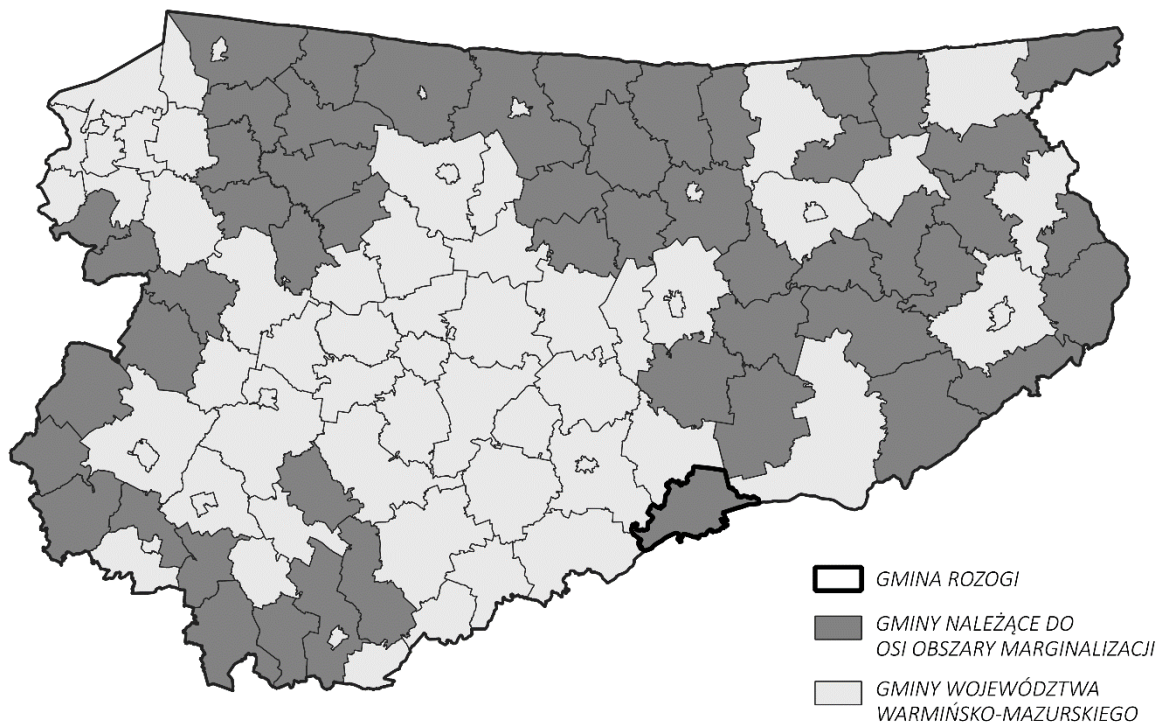
- Kompetencje przyszłości:
 - Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości;
 - Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych;
 - Rozwinięta e-administracja;
- Inteligentna produktywność:
 - Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu;
 - Przedsiębiorcze dzieci i młodzież;
 - Rozwinięta ekonomia społeczna;
- Kreatywna aktywność:
 - Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej;
 - Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne;
- Mocne fundamenty:
 - Uzupełnione braki w zakresie infrastruktury technicznej;
 - Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna;
 - Przełamana peryferyjność przygraniczna;
 - Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko;
 - Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze.

Oczekiwana zmiana przestrzenna w ramach interwencji:

- Sieć centrów rozwoju lokalnego;
- Przygotowane tereny zgodnie z polityką przestrzenną uwzględniającą suburbanizację;
- Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś;
- Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś;
- Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku.

² Materiał źródłowy: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego (2020 r.)

Gmina Rozogi na tle OSI Obszary marginalizacji

6.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY

Nie ustala się obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla Gminy. **Obszarem działań rozwojowych i podejmowania wysiłków w celu rozwoju społeczno-gospodarczego jest cały obszar gminy Rozogi, w granicach administracyjnych.**

7. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

7.1. WDRAŻANIE STRATEGII

Zdefiniowane kierunki działań i działania realizowane będą poprzez świadome kształtowanie polityki władz gminy Rozogi, w tym:

- podejmowanie działań inwestycyjnych;
- podejmowanie działań aktywizujących poszczególne podmioty publiczne, w tym jednostki organizacyjne i instytucje, oraz podmioty prywatne, w tym mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje i stowarzyszenia;
- podejmowanie działań promocyjnych;
- podejmowanie dalszych działań planistycznych i strategicznych.

Poszczególne działania podejmowane będą realizowane w różnych zakresach czasowych, od trwających kilka miesięcy do zadań wieloletnich. Niektóre z nich stanowią będą działania jednostkowe (jednorazowe), inne działania ciągłe lub cykliczne.

Wdrażanie Strategii będzie odbywać się przy wykorzystaniu zróżnicowanych instrumentów obejmujących:

- instrumenty wdrożeniowe, m.in. projekty, procedury, programy, a także strategie sektorowe;
- instrumenty organizacyjno-zarządcze, m.in. regulaminy, zarządzenia, a także statuty;
- instrumenty finansowe, m.in. wieloletnie prognozy finansowe, budżet Gminy, budżety jednostek podległych lub pomocniczych, budżety zadaniowe, fundusze kierowane, a także, co kluczowe z punktu widzenia możliwości finansowania, fundusze zewnętrzne (w tym europejskie);
- instrumenty prawne, m.in. uchwały, w tym akty prawa miejscowego, decyzje administracyjne,
- instrumenty planistyczne, m.in. akty planowania przestrzennego, zapewniające udział mieszkańców w procesie ich opracowania;
- instrumenty społeczne, m.in. działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne, działania promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strony internetowe (w tym profile w mediach społecznościowych), a także system informacji przestrzennej;
- instrumenty kadrowe, m.in. oparte o kadrę kierowniczą i liderów projektów, a także możliwość kreacji koordynatorów programów i projektów, doskonalenia kadr, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk;
- instrumenty kontrolne, m.in. raportowanie, monitoring, a także kontrola jakości/skuteczności.

Strategia wskazuje zarówno działania należące do wyłącznej kompetencji Gminy, realizowane przez Urząd i jednostki podległe lub pomocnicze, jak i działania skierowane do społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie Gminy lub pozostających z nią w relacji. Strategia pełni rolę planu generalnego postępowania władz samorządowych we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową oraz partnerami społecznymi i prywatnymi. Wskazuje się trzy zasadnicze grupy zaangażowane w proces wdrażania strategii:

- sektor publiczny – władze samorządowe gminy, Urząd Gminy i jednostki gminne, jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, gminy sąsiednie i należące do obszaru funkcjonalnego;
- sektor biznesowy – przedsiębiorcy, kluczowi pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze itp.;
- sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby publiczne, reprezentanci młodzieży itp.

Odpowiedzialność za realizację Strategii spoczywać będzie na:

- Wójt Gminy Rozogi, jako organowi wykonawczemu Gminy – stymulowanie, koordynacja i nadzór działań, mobilizacja i integrowanie zasobów, w tym kadrowych;
- Radzie Gminy Rozogi, jako organowi uchwałodawczemu – przyjęcie Strategii oraz ewentualnych aktualizacji, podejmowanie uchwał przyczyniających się do wdrażania ustaleń Strategii (np. akty planowania przestrzennego);
- Urzędzie Gminy Rozogi, jako organowi wdrażającemu – implementacja zdefiniowanych w dokumencie celów i działaniach rozwojowych, promocja przyjętej wizji rozwoju, realizacja i koordynacja poszczególnych działań, tym harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa, współpraca i koordynacja przepływu informacji przy wdrażaniu poszczególnych działań z innymi podmiotami i interesariuszami, poszukiwanie źródeł finansowania, gromadzenie danych i raportowanie realizowanych zadań.

Biorąc pod uwagę, że efektywność wdrażania założeń rozwojowych związana jest ze skalą aktywności i zintegrowania poszczególnych środowisk i interesariuszy, w celu zapewnienia skuteczności podejmowanych działań zakłada się następujące zasady współpracy:

- partycypacja i partnerstwo – współpraca i równorzędne traktowanie, z zachowaniem suwerenności poszczególnych podmiotów, z założeniem dążenia do wzajemnego zrozumienia,
- otwartość na kreatywność i innowacyjność – otwarcie na nowe pomysły i idee;
- transparentność – przejrzystość działań, podejmowanie dialogu, informowanie i konsultowanie decyzji oraz rozwiązań rozwojowych;
- determinacja – konsekwencja i odpowiedzialność we wdrażaniu przyjętych celów rozwojowych;
- elastyczność – możliwość szybkiego reagowania na zachodzące zmiany, poprzez modyfikację ustaleń Strategii i dostosowanie do nowych okoliczności (w przypadku ich wystąpienia).

Dla poszczególnych celów strategicznych wskazuje się następujące ramy realizacyjno-organizacyjne:

Tab. 5 Ramy realizacyjno-organizacyjne dla 1 celu strategicznego i jego kierunków działań

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
1.	Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku oraz wspieranie warunków wzrostu gospodarczego gminy Rozogi.			
1.1.	Poprawa stanu i dostępności infrastruktury technicznej.			
1.1.1.	Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej.	Gmina Gestor sieci	Podmioty prywatne Mieszkańcy	Gmina Gestor sieci
1.1.2.	Rozwój infrastruktury wodociągowej.	Gmina Gestor sieci	Podmioty prywatne	Gmina Gestor sieci
1.1.3.	Rozwój infrastruktury odprowadzania i magazynowania wody opadowej, poprzez realizację obiektów małej retencji wodnej, w tym przydomowych zbiorników retencyjnych.	Gmina Gestor sieci	Podmioty prywatne Mieszkańcy	Gmina Gestor sieci
1.1.4.	Rozwój sieci elektroenergetycznej.	Gestor sieci	Podmioty prywatne	Gestor sieci
1.1.5.	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	Gmina	Podmioty prywatne Mieszkańcy	Gmina
1.1.6.	Uzbrojenie potencjalnych terenów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.	Gmina	Podmioty prywatne Inwestorzy	Gmina
1.2.	Poprawa jakości życia i bezpieczeństwa publicznego.			
1.2.1.	Poprawa jakości przestrzeni publicznej.	Gmina	Podmioty prywatne Instytucje publiczne Mieszkańcy Inwestorzy	Gmina
1.2.2.	Poprawa warunków zamieszkania w budownictwie komunalnym.	Gmina Inwestorzy	Podmioty prywatne Przedsiębiorcy Mieszkańcy	Gmina

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
1.2.3.	Wspieranie estetyki zainwestowania w budownictwie prywatnym.	Gmina	Organizacje pozarządowe Mieszkańcy Podmioty prywatne	Gmina
1.2.4.	Rozwój zaplecza usługowego.	Gmina	Mieszkańcy Podmioty prywatne Inwestorzy	Gmina
1.2.5.	Poprawa bezpieczeństwa publicznego.	Gmina Służby porządkowe	Organizacje pozarządowe	Gmina Służby porządkowe
1.3.	Wzmocnienie funkcji turystycznej i rekreacyjno-wypoczynkowej.			
1.3.1.	Rozwój turystyki wypoczynkowej.	Gmina	Mieszkańcy Inwestorzy	Gmina
1.3.2.	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory przyrodnicze.	Gmina	Mieszkańcy Inwestorzy Podmioty prywatne PTTK	Gmina
1.3.3.	Wzrost zasobności bazy turystycznej i okoturystycznej.	Inwestorzy Gmina	Podmioty prywatne Mieszkańcy	Gmina
1.3.4.	Stworzenie punktu informacji turystycznej w Rozogach.	Gmina	-	Gmina
1.3.5.	Organizacja imprez i wydarzeń sportowych, turystycznych i kulturalnych.	Gmina Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Podmioty prywatne Mieszkańcy Instytucje oświaty	Gmina Instytucje kultury Organizacje pozarządowe
1.4.	Rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy.			
1.4.1.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców.	Gmina Przedsiębiorcy	Organizacje pozarządowe Powiat	Gmina Przedsiębiorcy
1.4.2.	Rozwój sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.	Przedsiębiorcy	Gmina Podmioty prywatne	Przedsiębiorcy Gmina
1.4.3.	Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej.	Gmina	Inwestorzy Przedsiębiorcy	Gmina
1.5.	Rozwój gospodarstw rolnych i sektora rolno-spożywczego.			
1.5.1.	Rozwój i unowocześnienie gospodarstw rolnych.	Gmina Właściciele gospodarstw rolnych	Podmioty prywatne MODR ARiMR	Gmina Właściciele gospodarstw rolnych
1.5.2.	Wzrost znaczenia lokalnych produktów rolniczych.	Gmina Właściciele gospodarstw rolnych	Mieszkańcy MODR	Gmina Właściciele gospodarstw rolnych
1.5.3.	Wspieranie i promocja działalności sektora spożywczego, przetwórczego i rolnego.	Gmina Właściciele gospodarstw rolnych	ARiMR MODR Organizacje pozarządowe	Gmina Właściciele gospodarstw rolnych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

Tab. 6 Ramy realizacyjno-organizacyjne dla 2 celu strategicznego i jego kierunków działań

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
2.	Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego oraz poprawa opieki społeczno-zdrowotnej w gminie Rozogi.			
2.1.	Kształtowanie i propagowanie wartości kulturowych.			
2.1.1.	Wspieranie działalności instytucji kultury.	Gmina	Instytucje kultury	Gmina
2.1.2.	Wspieranie działalności organizacji i stowarzyszeń oraz osób indywidualnych (artystów, twórców) w zakresie inicjatyw podtrzymujących, kultywujących i propagujących dziedzictwo kulturowe i folklor.	Gmina	Mieszkańcy Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Gmina
2.1.3.	Kształtowanie i podnoszenie świadomości kulturowej dzieci i młodzieży.	Gmina Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Gmina Instytucje kultury Organizacje pozarządowe
2.1.4.	Organizację i promocję cyklicznych lub okazjonalnych wydarzeń i imprez kulturalnych.	Gmina Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Mieszkańcy	Gmina Instytucje kultury Organizacje pozarządowe
2.1.5.	Wzmacnianie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja i udostępnianie zbiorów i zasobów archiwalnych).	Gmina Instytucje kultury	Mieszkańcy	Gmina Instytucje kultury
2.1.6.	Udział i wspieranie udziału w regionalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych wydarzeniach	Gmina Instytucje kultury	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina Instytucje kultury

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
	kulturalnych i promocyjnych.			
2.1.7.	Współpraca z innymi regionami w Polsce i na świecie, w celu wspierania interakcji pomiędzy tradycjami i kulturami.	Gmina	Pozostałe Gminy Powiaty Województwa Kraje zagraniczne	Gmina
2.2.	Poprawa jakości kształcenia.			
2.2.1.	Utworzenie placówki opieki żłobkowej.	Gmina	Podmioty prywatne Instytucje oświatowe	Gmina
2.2.2.	Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, w tym sal lekcyjnych, zaplecza sportowego i bibliotek, świetlic szkolnych.	Gmina Instytucje oświaty	Podmioty prywatne	Gmina Instytucje oświaty
2.2.3.	Rozbudowa i modernizacja zaplecza sportowego placówek oświatowych.	Gmina Instytucje oświaty	Podmioty prywatne	Gmina Instytucje oświaty
2.2.4.	Tworzenie nowych, modernizacja oraz doposażenie świetlic wiejskich.	Gmina	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina
2.2.5.	Podniesienie jakości kształcenia praktycznego w szkołach, w tym doszkolenie zawodowe nauczycieli.	Gmina Instytucje oświaty	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina Instytucje oświaty
2.2.6.	Badania poziomu nauczania w szkołach na terenie Gminy – monitoring.	Gmina	Instytucje oświaty	Gmina
2.2.7.	Wzmocnienie kompetencji podstawowych z zakresu informatyzacji, przedsiębiorczości, nauki języków obcych oraz postaw społeczno-obywatelskich.	Gmina	Instytucje oświaty Organizacje pozarządowe	Gmina
2.2.8.	Wsparcie rozwoju osób szczególnie uzdolnionych poprzez organizację konkursów lub zajęć dodatkowych.	Gmina Instytucje oświaty	Organizacje pozarządowe Instytucje kultury	Gmina Instytucje oświaty
2.2.9.	Wsparcie edukacji specjalistycznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach terapeutycznych lub z niepełnosprawnością.	Gmina Instytucje oświaty	Organizacje pozarządowe Instytucje kultury GOPS	Gmina Instytucje oświaty
2.2.10.	Wsparcie dla zajęć dodatkowych promujących lokalne dziedzictwo kulturowe i folklor.	Gmina	Organizacje pozarządowe Instytucje oświaty Instytucje kultury	Gmina
2.2.11.	Podniesienie poziomu zaangażowania rodziców w proces edukacyjno-wychowawczy.	Gmina Instytucje oświaty	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina Instytucje oświaty
2.2.12.	Inicjowanie i wspieranie działalności w zakresie organizacji i udoskonalania zajęć, wydarzeń pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć dydaktycznych i sportowych.	Gmina Instytucje oświaty	Organizacje pozarządowe Instytucje kultury	Gmina Instytucje oświaty
2.3.	Rozwój kapitału społecznego i wzrostu integracji społecznej.			
2.3.1.	Wspieranie inicjatyw obywatelskich oraz działalności instytucji, organizacji i stowarzyszeń w zakresie prowadzenia aktywności społecznych i obywatelskich.	Gmina	Organizacje pozarządowe Instytucje oświaty Instytucje kultury Mieszkańcy	Gmina
2.3.2.	Tworzenie mechanizmów i narzędzi służących zwiększaniu poziomu partycypacji społecznej w zarządzaniu Gminą.	Gmina	Mieszkańcy	Gmina
2.3.3.	Rozwój kompetencji osób dorosłych.	Gmina	Organizacje pozarządowe Mieszkańcy	Gmina
2.4.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.			
2.4.1.	Przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS).	Gmina	GOPS	Gmina
2.4.2.	Wsparcie działań instytucji opieki społecznej.	Gmina	Instytucje opieki społecznej	Gmina
2.4.3.	Wsparcie działań Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzeszkach.	Gmina	ŚDS	Gmina
2.4.4.	Spójne oraz kompleksowe wspieranie rodzin.	Gmina Instytucje opieki społecznej	Organizacje pozarządowe Mieszkańcy	Gmina Instytucje opieki społecznej
2.4.5.	Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży.	Gmina Instytucje opieki społecznej	Organizacje pozarządowe Mieszkańcy Instytucje oświaty	Gmina Instytucje opieki społecznej
2.4.6.	Spójne i kompleksowe działania w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy, w tym promocja profilaktyki i edukacja wśród dzieci i młodzieży.	Gmina Instytucje opieki społecznej	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina Instytucje opieki społecznej

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
			Instytucje oświaty Służby porządkowe	
2.4.7.	Kompleksowa pomoc i aktywizacja osób starszych, w tym wykorzystanie ich potencjału.	Gmina Instytucje opieki społecznej	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe Instytucje kultury	Gmina Instytucje opieki społecznej
2.4.8.	Pomoc osobom z niepełnosprawnością, w tym likwidacja barier, promowanie zatrudnienia i pomoc doraźna.	Gmina Instytucje opieki społecznej	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina Instytucje opieki społecznej
2.4.9.	Wspieranie inicjatyw na rzecz pomocy społecznej, w tym promocja i wspieranie idei wolontariatu we wszystkich grupach społecznych.	Gmina	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe Instytucje opieki społecznej	Gmina
2.4.10.	Wspieranie organizacji społecznych i stowarzyszeń prowadzących działania na rzecz utrzymania i wzrostu poczucia bezpieczeństwa.	Gmina	Organizacje pozarządowe Służby porządkowe	Gmina
2.4.11.	Integracja społeczna i zawodowa mniejszości narodowej.	Gmina	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina
2.5.	Doskonalenie jakości opieki medycznej i ochrony zdrowia.			
2.5.1.	Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia.	Gmina	Podmiot prywatny Instytucje ochrony zdrowia	Gmina
2.5.2.	Zwiększenie dostępności do specjalistycznej opieki zdrowotnej, w szczególności leczenia i profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rehabilitacji oraz leczenia uzależnień.	Instytucje ochrony zdrowia Gmina	Podmioty prywatne	Instytucje ochrony zdrowia Gmina
2.5.3.	Poprawa dostępności i jakości różnych form usług zdrowotnych, w tym pielęgnacyjno-opiekuńczych.	Instytucje ochrony zdrowia Gmina	Podmioty prywatne	Instytucje ochrony zdrowia Gmina
2.5.4.	Wspieranie inicjatyw na rzecz profilaktyki zdrowia oraz promocji zdrowia i zdrowego trybu życia.	Instytucje ochrony zdrowia Gmina	Organizacje pozarządowe Mieszkańcy	Instytucje ochrony zdrowia Gmina
2.5.5.	Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców.	Gmina Instytucje oświaty	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Gmina Instytucje oświaty

Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

Tab. 7 Ramy realizacyjno-organizacyjne dla 3 celu strategicznego i jego kierunków działań

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
3.	Wzrost dostępności komunikacyjnej i innowacji cyfrowej, wraz z promocją gminy Rozogi.			
3.1.	Zwiększenie dostępności transportowej i powiązań komunikacyjnych.			
3.1.1.	Wspieranie działań na rzecz realizacji korytarza transportowego Via Masuria.	GDDKiA ZDW	Gmina Podmioty prywatne	GDDKiA ZDW Gmina
3.1.2.	Poprawa jakości i dostępności nadrzędnego układu komunikacyjnego.	GDDKiA ZDW Gmina	Podmioty prywatne	GDDKiA ZDW Gmina
3.1.3.	Poprawa jakości i dostępności podstawowego i uzupełniającego układu komunikacyjnego.	ZDP Gmina	Podmioty prywatne	ZDP Gmina
3.1.4.	Modernizacja dróg transportu rolniczego.	Gmina	Podmioty prywatne Właściciele gospodarstw rolnych	Gmina
3.1.5.	Budowa lub przebudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym (chodników, poboczy, parkingów i innej infrastruktury towarzyszącej).	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.1.6.	Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.1.7.	Rozwój ścieżek rowerowych.	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.1.8.	Zwiększenie dostępności do komunikacji zbiorowej – budowa i modernizacja przystanków autobusowych.	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.1.9.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych.	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.2.	Rozwój nowoczesnych technologii i innowacji cyfrowych.			
3.2.1.	Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu.	Gmina Gestor sieci	Podmioty prywatne	Gmina Gestor sieci

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
3.2.2.	Zwiększenie dostępności mobilnych sieci komórkowych, poprzez wspieranie działań na rzecz udostępnienia zasięgu mobilnego Internetu w technologii 5G.	Gestor sieci	Podmioty prywatne	Gestor sieci
3.2.3.	Rozwój e-usług publicznych oraz dostępności i jakości e-urzędu.	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.2.4.	Wspieranie wykorzystania i rozwoju technologii cyfrowych w działalności gospodarczej.	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
3.2.5	Popularyzacja metod i możliwości wykorzystania Internetu, zwłaszcza wśród osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.	Gmina	Podmioty prywatne Mieszkańcy	Gmina
3.3.	Aktywna promocja Gminy.			
3.3.1.	Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej gminy Rozogi.	Gmina	-	Gmina
3.3.2.	Stworzenie kompleksowej oferty inwestycyjnej gminy Rozogi.	Gmina	-	Gmina
3.3.3.	Doskonalenie wykorzystania mediów społecznościowych w działaniach informacyjnych, promocyjnych i w dialogu ze społeczeństwem.	Gmina	-	Gmina
3.3.4.	Upowszechnienie informacji o Gminie, jako atrakcyjnym miejscu wypoczynku i inwestycji.	Gmina	Mieszkańcy Organizacje pozarządowe Instytucje kultury	Gmina
3.3.5.	Rozwój współpracy w ramach gmin partnerskich w Polsce i za granicą.	Gmina	Pozostałe Gminy	Gmina
3.3.6.	Współpraca w ramach stowarzyszenia „Brama Mazurskiej Krainy”.	Gmina	Członkowie Stowarzyszenia LGD „Brama Mazurskiej Krainy”	Gmina

Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

Tab. 8 Ramy realizacyjno-organizacyjne dla 4 celu strategicznego i jego kierunków działań

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
4.	Aktywna ochrona środowiska przy zrównoważonym rozwoju przestrzennym gminy Rozogi.			
4.1.	Świadoma i racjonalna polityka przestrzenna.			
4.1.1.	Dążenie do zwartości zabudowy.	Gmina Inwestorzy	Mieszkańcy	Gmina
4.1.2.	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności dla terenów rozwojowych dla innych miejscowości niż Rozogi.	Gmina	Pracownie urbanistyczne Mieszkańcy	Gmina
4.1.3.	Uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie istoty i znaczenia racjonalnego planowania przestrzennego.	Gmina	Organizacje pozarządowe	Gmina
4.1.4.	Pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych, poprzez wykup oraz zmianę przeznaczenia na potrzeby funkcjonowania strefy aktywizacji gospodarczej.	Gmina	Przedsiębiorcy Inwestorzy	Gmina
4.1.5.	Podjęcia działań na rzecz rewitalizacji.	Gmina	Mieszkańcy Przedsiębiorcy Organizacje pozarządowe	Gmina
4.2.	Zachowanie materialnych zasobów kultury i dziedzictwa.			
4.2.1.	Wspieranie prac konserwatorskich, w tym restauratorskich, renowacyjnych i rewitalizacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych.	Gmina	Wojewódzki Konserwator Zabytków Instytucje kultury Podmioty prywatne	Gmina
4.2.2.	Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym społecznych, kulturalnych, historycznych lub edukacyjnych.	Gmina	Podmioty prywatne Inwestorzy Instytucje kultury	Gmina
4.2.3.	Utworzenie parku kulturowego dla miejscowości Faryny (historyczna zabudowa wsi).	Gmina	Wojewódzki Konserwator Zabytków	Gmina
4.2.4.	Utworzenie parku kulturowego dla miejscowości Klon (drewniana zabudowa wsi).	Gmina	Wojewódzki Konserwator Zabytków	Gmina
4.2.5.	Utworzenie Muzeum Powstania Styczniowego.	Gmina	Instytucje kultury	Gmina

CELE / KIERUNKI DZIAŁAŃ		PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ	PODMIOTY UCZESTNICZĄCE	PODMIOT MONITORUJĄCY
4.2.6.	Renowacja i właściwa ekspozycja obiektów architektury kultu religijnego (kapliczek i krzyży przydrożnych).	Gmina	Podmioty prywatne	Gmina
4.2.7.	Rozwój infrastruktury kultury.	Gmina Instytucje kultury	Podmioty prywatne Inwestorzy	Gmina Instytucje kultury
4.3.	Ochrona i zachowanie walorów środowiska.			
4.3.1.	Ochrona obszarów cennych przyrodniczo, w tym form ochrony przyrody oraz składowych ponadlokalnego systemu przyrodniczego (korytarzy i płatów ekologicznych).	GDOŚ/RDOŚ Gmina Sejmik województwa Minister właściwy do spraw środowiska	Rada Ochrony Przyrody	GDOŚ/RDOŚ Gmina Sejmik województwa Minister właściwy do spraw środowiska
4.3.2.	Racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi.	Gmina Nadleśnictwa	Właściciele gruntów Podmioty prywatne	Gmina Nadleśnictwa
4.3.3.	Minimalizacja przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów rolnych chronionych klas bonitacyjnych.	Gmina	Marszałek województwa	Gmina
4.3.4.	Ochrona zasobów surowcowych.	Gmina	Powiat PIG	Gmina
4.3.5.	Wspieranie ochrony czynnej cietrzewia, w tym wsparcie ośrodka hodowli cietrzewi	Nadleśnictwo	Nadleśnictwo Środowisko naukowe	Nadleśnictwo Wydział Ochrony Przyrody DGLP
4.4.	Poprawa stanu środowiska oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym.			
4.4.1.	Wdrażanie rozwoju niskoemisyjnego.	Gmina	Mieszkańcy Przedsiębiorcy Gestor sieci	Gmina
4.4.2.	Rozwój systemu gospodarki odpadami.	Gmina	Podmioty prywatne Związki komunalne Mieszkańcy	Gmina
4.4.3.	Zapewnienie dobrego stanu wód.	Gmina	PPIS Służby porządkowe	Gmina
4.4.4.	Rekultywacja gruntów i zdegradowanych gleb.	Gmina	Przedsiębiorcy Właściciele gruntów Właściciele gospodarstw rolnych	Gmina
4.4.5.	Minimalizacja istniejących uciążliwości akustycznych oraz ograniczanie potencjalnych źródeł.	GDDKiA ZDW ZDP Gmina	Przedsiębiorcy	GDDKiA ZDW ZDP Gmina
4.4.6.	Edukacja ekologiczna mieszkańców.	Gmina	Powiat Organizacje pozarządowe	Gmina
4.4.7.	Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu.	Wody Polskie/RZGW ZMiUW Gmina	Przedsiębiorcy Służby porządkowe Mieszkańcy Organizacje pozarządowe	Wody Polskie/RZGW ZMiUW Gmina

Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

7.2. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwoju to dwa niezależne procesy, choć pozostające ze sobą w ścisłym związku. Realizacja badania bieżącego (monitoring) i oceny końcowej rezultatów (ewaluacja) jest warunkiem koniecznym do tego, aby mógł on być realizowany w sposób konsekwentny i zgodnie z przyjętymi założeniami. Monitoring i ewaluacja będą stanowić procesy niezbędne dla śledzenia postępów we wdrażaniu i osiąganiu celów w zakresie realizacji obranej wizji. Będą one także konieczne do podjęcia działań dotyczących dalszej przyszłości Gminy. Wskazane jest, aby aktualizacja strategii rozwoju nastąpiła przed końcem okresu obowiązywania niniejszej Strategii Rozwoju Gminy.

Monitoring i ewaluacja wymagają uprzedniego zorganizowania. W tym celu niezbędna jest współpraca i koordynacja poszczególnych wydziałów lokalnej administracji.

Monitoring obejmować będzie bieżące gromadzenie danych oraz analizowanie przebiegu realizacji działań i zadań, z jednoczesną możliwością podjęcia ewentualnych przedsięwzięć korygujących. Korekty można przeprowadzić, jeśli zajdzie taka potrzeba, ponieważ proces wdrażania ustaleń strategii będzie w dalszym ciągu trwał. Wskazana jest koordynacja realizacji przyjętych

założeń poprzez monitorowanie efektywności działań. Monitorowanie wdrażania założeń przyczyni się do:

- określenia stopnia realizacji przyjętych działań;
- określenia stopnia wykonania założonych celów;
- oceny poziomu rozbieżności między stanem założonym a stanem wykonania założeń programu;
- rozpoznania przyczyn zaistniałych rozbieżności;
- stworzenia obszernej bazy zawierającej informację o uwarunkowaniach społecznych, gospodarczych i przestrzennych Gminy;
- określenia skuteczności podejmowanych działań.

Ewaluacja obejmować będzie zebranie informacji, z wykorzystaniem danych gromadzonych w trakcie monitoringu, które umożliwią końcową ocenę oraz weryfikację procesu wdrażania strategii. Tym samym zmierzone i ocenione zostaną efekty założone do osiągnięcia – poszczególne cele operacyjne i przypisane im zadania. Rezultaty powinny być wyrażone zarówno w postaci ilościowej (wskaźniki), jak i jakościowej (rezultaty „miękkie”). Wyniki przeprowadzonej oceny stanowić będą bazę dla strategii na kolejne lata. Ewaluacja bazować będzie na:

- ocenie postępów we wdrażaniu założeń strategii rozwoju Gminy, w tym przygotowanie raportu;
- aktualizacji listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych latach;
- aktualizacji celów i kierunków działań.

Przeprowadzenie procesów monitoringu i ewaluacji wiąże się ze znacznym zaangażowaniem zasobów ludzkich i środków finansowych. W procesie ewaluacji powinni zostać włączeni wszyscy Interesariusze. Jest to najskuteczniejsza metoda oceniania efektywności działań określonych w programie ochrony środowiska. Sugerowane wskaźniki monitoringu i ewaluacji zaprezentowano w rozdz. 3. (Tab. 1, Tab. 2, Tab. 3, Tab. 4).

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji Gminy podczas monitorowania i ewaluacji Strategii, konieczna jest aktualizacja dokumentu. Należy zaangażować m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacje pozarządowe organizując spotkania, warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań Gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Urząd Gminy w trakcie ewaluacji.

7.3. WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Dokumenty wykonawcze względem Strategii Rozwoju Gminy stanowią obowiązkowe lub fakultatywne plany, programy i strategie sektorowe. W odniesieniu do gminy Rozogi, biorąc pod uwagę aktualność i spójność zapisów obowiązujących dotychczas dokumentów gminnych, w kontekście zapisów niemiejszej Strategii, wskazuje się następujące wytyczne dla ich sporządzenia lub aktualizacji (zmiany):

Tab. 9 Wytyczne dla sporządzania dokumentów wykonawczych względem Strategii

OBSZAR TEMATYCZNY	DOKUMENT WYKONAWCZY (POZIOM GMINNY)	WYTYCZNE
Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy	Zachowanie spójności celów i kierunków działań, zwłaszcza w wymiarze przestrzennym. Kształtowanie przestrzeni z uwzględnieniem założeń modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	
	Miejscowe plany rewitalizacji	Aktualnie brak potrzeby opracowania.
fEnergetyka	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, z uwzględnieniem zapisów Strategii.
	Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	
Gospodarka	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń	Zapewnienie spójności z zapisami Strategii,

OBSZAR TEMATYCZNY	DOKUMENT WYKONAWCZY (POZIOM GMINNY)	WYTYCZNE
komunalna	wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	w szczególności w odniesieniu do celów związanych z rozwojem infrastruktury komunalnej i technicznej.
	Wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy	
	Wieloletni plan inwestycyjny	
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminna ewidencja zabytków	Cykliczna weryfikacja i aktualizacja.
	Gminny program opieki nad zabytkami	Potrzeba aktualizacji cyklicznej lub aktualizacji w przypadku ustanowienia nowych obszarów lub obiektów zabytkowych.
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program ochrony środowiska	Potrzeba cyklicznej aktualizacji, zwłaszcza w odniesieniu do zmieniających się celów środowiskowych, w tym polityki energetyczno-klimatycznej.
	Plan gospodarki niskoemisyjnej	Potrzeba kompleksowej aktualizacji z uwzględnieniem celów i kierunków działań wskazanych w Strategii.
	Program usuwania azbestu	Bieżąca aktualizacja, niezależna od zapisów Strategii.
	Plan adaptacji do zmian klimatu	Brak konieczności opracowania.
Transport	Plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych	Potrzeba bieżącej aktualizacji, z uwzględnieniem celów strategicznych odnoszących się do rozbudowy i modernizacji sieci transportowej.
	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego	Aktualnie brak potrzeby opracowania.
	Plan zrównoważonej mobilności	
	Strategia rozwoju elektromobilności	
Polityka społeczna	Gminny program rewitalizacji	Kompleksowa aktualizacja w oparciu o kontekst i cele rozwojowe Gminy wskazane w Strategii.
	Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Zachowanie spójności celów i kierunków działań wskazanych w Strategii w przypadku aktualizacji lub opracowania dokumentów z zakresu polityki społecznej.
	Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	
	Gminny program wspierania rodziny	
	Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	
	Gminny program przeciwdziałania narkomanii	
Rozwój lokalny	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Potrzeba opracowania lub aktualizacji z uwzględnieniem celów i kierunków działań wskazanych w Strategii.
	Pożytku publicznego i o wolontariacie	
	Plan urzędniowo-rolny	
	Plany odnowy miejscowości	
Zarządzanie kryzysowe	Gminny plan zarządzania kryzysowego	Uwzględnienie występujących w obszarze Gminy zagrożeń, w tym przyrodniczych (np. powodziowe).
Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa Gminy	Uwzględnianie kierunków działań i działań sformułowanych w Strategii, po warunkiem realności ich sfinansowania, w tym przy udziale środków zewnętrznych.
	Uchwały budżetowe	

Materiał źródłowy: Opracowanie własne.

8. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ramy finansowe są uzależnione od zakresu przedmiotowego i czasowego podejmowanych działań, kondycji finansowej Gminy oraz jej możliwości inwestycyjnych, jak również uwarunkowań zewnętrznych (niestabilna sytuacja gospodarcza wywołana pandemią COVID-19 i konfliktem zbrojnym na Ukrainie, ryzyko pogłębienia lub rozszerzenia konfliktu) i wewnętrznych (niepewna gospodarka finansowa w kraju – PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzenia, zmiany systemowe itd.).

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowi wieloletnia prognoza finansowa. W celu dokonania wieloletnich projekcji dochodów i wydatków Gminy, poddano analizie dane budżetowe z ubiegłych lat (dane GUS), w tym zakładając wzrost zbliżony do średniorocznego w latach 2010-2020, tj. wzrost o ok. 1,26 mln zł/rok, oszacowano, że dochody ogółem Gminy w perspektywie ok. 30-letniej, kształtować się będą następująco:

PROGNOZOWANE DOCHODY OGÓŁEM

ROK	2025	2030	2035	2040	2045	2050
MLN ZŁ	41,35	47,63	53,91	60,19	66,47	72,75

Konsekwencją wzrostu dochodów w perspektywie ok. 30-letniej będzie stopniowy wzrost wydatków. Uwzględniając dane budżetowe z ubiegłych lat (dane GUS), w tym zakładając wzrost zbliżony do średniorocznego w latach 2010-2020, tj. wzrost o ok. 694 tys. zł/rok, oszacowano, że wydatki ogółem będą kształtować się następująco:

PROGNOZOWANE WYDATKI OGÓŁEM

ROK	2025	2030	2035	2040	2045	2050
MLN ZŁ	41,20	43,67	47,14	50,61	54,08	57,55

Wymiarem aktywności rozwojowej Gminy są wydatki majątkowe inwestycyjne. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy na przestrzeni opracowywanych lat (2010 - 2020) był niejednoznaczny:

UDZIAŁ WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
%	37,9	11,0	0,8	2,3	1,2	5,0	6,2	2,7	12,1	8,2	19,7

Przyjmując tendencję zmienną założono, że wydatki majątkowe inwestycyjne stanowić będą ok. 19,7% wydatków ogółem (założono wariant zbliżony do poziomu z 2020 r.), mogą one wynieść odpowiednio:

PROGNOZOWANE WYDATKI INWESTYCYJNE

ROK	2025	2030	2035	2040	2045	2050
MLN ZŁ	7,23	7,91	9,29	9,97	10,65	11,34

Realizacja zadań przewidzianych w Strategii Rozwoju Gminy wymaga zaangażowania znacznych środków finansowych, wyższych niż wskazanych w prognozowanej wersji wydatków inwestycyjnych, co może stanowić największą barierę dla samorządu, przedsiębiorców i mieszkańców.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację Strategii będzie Urząd Gminy. Rolę koordynatora prac wdrażających i aktualizacyjnych będzie pełnić komórka organizacyjna Urzędu odpowiedzialna za planowanie strategiczne. Ważne jest, aby w procesie nie zabrakło różnorodnych partnerów i rozdzielenia ról pomiędzy specjalistów, partnerów społecznych i decydentów, dzięki temu Strategia nie jest wyłącznie procedurą urzędniczą, ale staje się płaszczyzną współpracy wszystkich środowisk społecznych odpowiedzialnych i zainteresowanych rozwojem Gminy.

Funkcjonujący w Polsce **system finansowania** może w znaczącym stopniu wpłynąć na realizację zakładanych celów. System ten jest wielopoziomowym i zróżnicowanym mechanizmem finansowania, w którym duży nacisk kładziony jest na szeroko rozumiany rozwój gospodarczy. Założenia programowe powinny obejmować jak największą liczbę mieszkańców oraz jak największy obszar danej jednostki. Ponadto, powinny stymulować podejmowanie działań między lokalnych w ramach współpracy, która przyczynia się do ułatwienia procesu finansowania inwestycji, a także rozkłada ewentualne koszty ich utrzymania i eksploatacji.

Na system finansowania przedsięwzięć z zakresu rozwoju Gminy składają się instytucje oraz instrumenty ekonomiczne wraz z regulacjami zawierającymi zasady gromadzenia i tryb wykorzystania środków finansowych, do których należą:

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- wsparcie z Banku Gospodarstwa Krajowego;
- fundusze unijne;
- programy rządowe skierowane do osób indywidualnych.

Zapewnienie sprawnego realizowania działań przyczyniających się do osiągnięcia postawionych celów wymagać będzie pozyskiwania funduszy zewnętrznych. Do finansowania poszczególnych przedsięwzięć służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (perspektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne.

Fundusze Europejskie na lata 2021-2027 pochodzą z następujących funduszy unijnych:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- Europejski Fundusz Społeczny+;
- Fundusz Spójności;
- Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury;

- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.
Podział środków Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 na poszczególne programy³:
- **Fundusz na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Recovery and Resilience Facility – RRF)** – celem programu jest złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz zapewnienie, by europejska gospodarka i społeczeństwo były bardziej zrównoważone, odporne i lepiej przygotowane na wyzwania i możliwości związane z zieloną i cyfrową transformacją. W ramach Instrumentu w Polsce został przyjęty Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), składający się z 54 inwestycji i 48 reform. Budżet całego programu (KPO): 158,5 mld złotych, w tym 106,9 mld złotych w postaci dotacji i 51,6 mld złotych w formie preferencyjnych pożyczek.
- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS)** – następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FENIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Budżet całego programu: 135 mld zł, wkład UE: 111,7 mld zł.
- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)** – program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększają konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji. Budżet całego programu: 45,9 mld zł, wkład UE: 36,6 mld zł.
- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)** - następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Budżet całego Programu: 21,9 mld zł, wkład UE: 18,5 mld zł.
- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)** - jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców. Budżet całego Programu - 11,4 mld zł, wkład UE - 9,1 mld zł.
- **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW)** – nowy program dla makroregionu Polski Wschodniej będzie koncentrował się na czterech głównych obszarach: wzmocnienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, energia i ochrona klimatu, spójna sieć transportowa i zwiększenie dostępności transportowej oraz aktywizacja kapitału społecznego, rozwój turystyki i usługi uzdrowiskowe. Oprócz 5 województw dotychczas objętych wsparciem: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego, z nowego

³ Materiał źródłowy: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

programu będzie korzystać także województwo mazowieckie bez Warszawy i dziewięciu otaczających ją powiatów. Budżet całego programu: 14,3 mld zł, wkład UE: 12,2 mld zł.

- **Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE)** – program ma trzy główne priorytety: skuteczne instytucje, skuteczni beneficjenci i skuteczna komunikacja. Środki z Pomocy Technicznej zostaną przeznaczone m.in. na: szkolenia dla beneficjentów korzystających z Funduszy Europejskich, rozwój krajowego systemu informatycznego umożliwiającego aplikowanie i rozliczanie projektów unijnych, działania informacyjno-promocyjne zwiększające wiedzę o Funduszach w Polsce. Budżet programu wyniesie ok. 2,5 mld zł.
- **Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ)** – program, który obejmuje pomoc żywnościową w formie paczek żywnościowych lub posiłków oraz realizację działań towarzyszących (np. warsztaty, doradztwo), które będą miały na celu poprawę sytuacji osób potrzebujących i najuboższych. Budżet całego programu: 2,7 mld zł, wkład UE: 2,4 mld zł.
- **Fundusze Europejskie dla Rybactwa** – to program, który jest kontynuacją programu „Rybactwo i Morze” realizowanego w latach 2014-2020. Będzie wspierać podmioty z sektora rybactwa. Budżet całego programu to 3,5 mld zł, wkład UE - 2,3 mld zł.
- **Programy Interreg (Europejskiej Współpracy Terytorialnej)** – w latach 2021-2027 Polska będzie uczestniczyć w 14 programach Interreg. Planowany budżet to ok. 2 mld zł. Polska będzie pełnić funkcję Instytucji Zarządzającej dla programów: Południowy Bałtyk, Polska-Słowacja, Polska-Saksonia, Polska-Ukraina. Uczestniczyć będzie także w programach partnerów zagranicznych, a za tym w programach:
 - transgranicznych: Litwa-Polska, Meklemburgia/Brandenburgia-Polska, Brandenburgia-Polska, Czechy-Polska;
 - transnarodowych: Europa Środkowa i Region Morza Bałtyckiego;
 - międzyregionalnych: INTERACT, URBACT, ESPON i Interreg Europa.
- **Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021–2027** – program (w fazie projektowej, stan na wrzesień 2022) stanowi odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby i wyzwania określone w strategii „Warmińsko-Mazurskie 2030”, będąc przy tym spójnym zarówno z polityką UE jak i strategicznymi kierunkami obranymi przez Polskę. Koncentracja tematyczna interwencji wynika z najważniejszych wyzwań Europy i regionów po roku 2020, do których należy cyfryzacja i przeciwdziałanie skutkom zmian klimatu, odbudowa gospodarki po pandemii oraz zapewnienie mieszkańcom województwa bezpieczeństwa socjalnego i przestrzeni do rozwoju. Program został przygotowany w taki sposób, by w pierwszej kolejności likwidować zidentyfikowane luki a jednocześnie tworzyć warunki do wzrostu społecznego i gospodarczego. Planowany budżet – 1,8 mld euro.

Ponadto, występują możliwości finansowania z budżetu UE (zwanego wieloletnimi ramami finansowymi – WRF), obejmującego lata 2021–2027, oraz narzędzia służącego odbudowie gospodarki – NextGenerationEU (m.in. nowa struktura, programy finansowania, przydziały środków dla poszczególnych państw członkowskich oraz dane dotyczące wydatków i dochodów). Poniżej przedstawiono podział wybranych programów ze względu na działy⁴:

- **Dział 1: Jednolity rynek, innowacje i gospodarka cyfrowa:**
 - „Horyzont Europa” - wpływ naukowy, technologiczny, gospodarczy, środowiskowy i społeczny; wsparcie dla wszystkich form badań naukowych i innowacji.

⁴ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes_pl#dzia-1-jednolity-rynek-innowacje-i-gospodarka-cyfrowa

- InvestEU - zapewnianie UE niezbędnego finansowania długoterminowego, przyciąganie inwestycji prywatnych, wspieranie odbudowy oraz bardziej zielonej, cyfrowej i odpornej Europy;
- Program „Cyfrowa Europa” – celem programu jest przyspieszenie ożywienia gospodarczego i pobudzenie transformacji cyfrowej w Europie;
- Program na rzecz jednolitego rynku - wzmocnienie pozycji i ochrona konsumentów, zapewnianie bezpieczeństwa żywności, umożliwianie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w UE;
- **Dział 2: Spójność i wartości:**
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) - poprawa spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej UE przez korygowanie dysproporcji między regionami za pomocą programów realizowanych przez władze lokalne;
 - Fundusz Spójności (FS) - zmniejsza dysproporcje gospodarcze i społeczne oraz promuje zrównoważony rozwój;
 - Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności - kluczowym narzędziem NextGenerationEU, który ma pomóc UE wyjść z obecnego kryzysu silniejszą i bardziej odporną;
 - Erasmus+ - wsparcie w zakresie edukacji oraz rozwoju zawodowego i osobistego, kształcenie, szkolenie, młodzież i sport;
 - Kreatywna Europa - program oferujący finansowe wsparcie dla sektorów kultury i audiowizualnego;
- **Dział 3: Zasoby naturalne i środowisko:**
 - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG) - wsparcie dochodu rolników w UE i środki stabilizujące rynki rolne;
 - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) - wsparcie finansowe na rzecz obszarów wiejskich oraz wzmocnienia unijnego sektora rolno-spożywczego i leśnego;
 - Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) - przejście na zrównoważoną i odporną gospodarkę o obiegu zamkniętym, ochrona i odbudowa środowiska, zatrzymanie i odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej;
 - Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji - wspieranie transformacji w kierunku neutralności klimatycznej poprzez łagodzenie jej skutków społeczno-gospodarczych w najbardziej dotkniętych regionach;
- **Dział 4: Migracja i zarządzanie granicami:**
 - Fundusz Azylu, Migracji i Integracji - wspólny europejski system azylowy, zarządzanie migracjami, solidarność;
- **Dział 5: Bezpieczeństwo i obrona;**
 - Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego - bezpieczeństwo Unii, przeciwdziałanie radykalizacji postaw, walka z terroryzmem, cyberprzestępczością, zorganizowaną przestępczością, ochrona ofiar przestępstw;
 - Europejski Fundusz Obronny - ma na celu wspieranie z budżetu UE opartych na współpracy projektów badawczych i rozwojowych w zakresie zdolności obronnych;
- **Dział 6: Sąsiedztwo i świat;**
 - Globalny wymiar Europy: Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej - główny instrument finansowy UE, za pomocą którego UE działa na rzecz zrównoważonego rozwoju, pokoju i stabilności na całym świecie;

- Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa - w ramach WPZiB wspierane są działania na rzecz utrzymania pokoju, zapobiegania konfliktom i wzmacniania bezpieczeństwa międzynarodowego.

Rozwój gmin wiejskich w Polsce finansowany jest również ze środków **Programu Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)**. Program ten realizował sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020, a mianowicie:

- Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.
- Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych.
- Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie.
- Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa.
- Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym.
- Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Zgodnie z decyzją Komisji Europejskiej w 2021 r. zaakceptowano strategiczną zmianę Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wprowadzając m. in. wsparcie na okres przejściowy dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2021-2022. W związku z wydłużeniem implementacji w/w Programu o kolejne 2 lata kontynuowane są nabory wniosków, gdzie pomoc finansowa skierowana jest przede wszystkim do sektora rolnego. Ponadto, w okresie przejściowym oprócz dotychczas istniejących metod wsparcia utworzono nowe instrumenty w ramach Programu, tj.: działanie „Zarządzanie ryzykiem” oraz operacje „Zarządzanie zasobami wodnymi na gruntach rolnych” w ramach działania „Inwestycje w środki trwałe”⁵.

⁵ Materiał źródłowy: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/-program-rozwoju-obszarow-wiejskich-2014-2020-prow-2014-2020>.